BAUDELAIRE

Şiirler

Çeviren ve Hazırlayan
ABDULLAH RIZA ERGÜVEN

yaba

CHARLES BAUDELAIRE

*

Abdullah Rıza Ergüven

YABA YAYINLARI : 22
Dünya Şairlerinden Seçmelcr: 1
Şiir Dizisi: 8

ISBN 975 - 386 - 075 - 7

(İlk basımı 1961 yılında «Baurelaire'den Şiirler» adıyla Varlık Yayınları'nda çıkmıştır)
2.Basım (Yaba) 1984
* 3.Basım, Mart 2001
* Kapak düzeni: Mehmet Uçar
* Basım, cilt: Engin Matbaacılık

YABA YAYINLARI Galipdede Cad. No: 67 / 1
Tünel -80050 Beyoğlu -İSTANBUL,
Tel& Faks: (0212) 293 36 06

CHARLES BAUDELAIRE

Seçme Şiirler

Çeviren ve Hazırlayan

Abdullah Rıza Ergüven

YABA YAYINLARI
İSTANBUL

Baudelaire
Les Fleurs du mal

10
18

domaine classique

İÇİNDEKİLER

Charles Baudelaire:
Yaşamı, Sanatı, Şiiri,..... 9
Baudelaire'den Şiirler,..... 29
Kutsama,..... 31
Albatros, ... 35
Karşılamalar, ... 36
Sayrı Müz, ... 37
Şehvet Müzü, ... 38
Düşman, ... 39
Önceki Yaşam, ... 40
Don Juan Cehennemde, ... 41
Güzellik, ... 43
İdeal, ... 44
Dev Kadın, ... 45
Güzellik İlahisi, ... 46
Uzak İklimler Kokusu, ... 49
Bir Sana Tutulmuşum, ... 50
Sen Non Satiata, ... 51
O Dalgalı Giysileriyle, ... 52
De Profundis Clamavi, ... 53
Bir Yahudi Kadının, ... 54
Ölümden Sonraki Yerinme, ... 55
Kedi, ... 56
Tutkun, ... 57
Sana Bağışlıyorum Bu Dizeleri, ... 58
Semper Eadem, ... 59
Söyle Tinim Akşamla, ... 60
Dini Işılsı, ... 61
Réversibilité, ... 62

Konuşma, ... 64
Güz Türküsü II, ... 65
Sömürgeli Bir Kadına, ... 66
Moesta et Errabunda, ... 67
Güz Sonesi, ... 69
Ayın Acısı, ... 70
Müzik, ... 71
Kırık Çan, ... 72
Spleen, ... 73
Saplantı (Obession), ... 74
Geçen Bir Kadına, ... 75
Yalnızın Şarabı, ... 76
Yıkım, ... 77
Kan Çeşmesi, ... 78
Habil ile Kabil, ... 79
Léthé, ... 82
Midilli, ... 84
İlahi, ... 88
Puta Tapanın Yakarışı, ... 89
Başkaldıran, ... 90
Kapak, ... 91
Uçurum, ... 92
İncinen Ay, ... 93
Berthe'in Gözleri, ... 94
Kaynaklar, ... 95

TUTKUNUM O YEŞİLSİ, O BADEM GÖZLERİNE,
NİCE ACILARLA SARMAŞ DOLAŞ BALIM BENİM.
ODALAR OCAKLAR, SEVGİLER GEÇMEZ YERİNE,
O DENİZLER ÜSTÜNDE IŞIYAN GÜNEŞLERİN,

EMECEĞİM, BOĞMAK İÇİN HINCIMI, UĞRUNA
NEPENTHESİ, BALDIRANLARI YARDIMA KOŞAN
MEMELERİNİN BENİ ÖLDÜREN UÇLARINDAN
Kİ, ARDINDA NE YÜREK VAR, NE GÖNÜL BOŞUNA!

CHARLES BAUDELAİRE

YAŞAMI, SANATI, ŞİİRİ:

Charles Baudelaire 1821'de Paris'te doğdu. Babası annesinden otuz beş yaş daha büyüktü. İki kez evlendiler her ikisi de. Babası sevimli bir yaşlıydı. XVIII. yüzyılın düşünüsünü çok iyi biliyordu. Ölünce (1827), altı yaşındaki Charles annesi Caroline'e bağlandı. Bu bağlılıkta, belki **Freud** (1856-1939)'ün **Oidipus Duygusu** diye adlandırdığı bilincaltı cinsel eğilim vardı. Annesiyle birlikte oturdukları Neully'deki evlerini unutmadı. O günleri anarak, ilerde annesine (1861) şöyle yakınacaktı: **«Senin için kuşkusuz kötü olan zamanı iyi günler diye andığım için bağışlamanı dilerim. Ama her zaman sende yaşıyordum. Yalnız benimdin. En çok sevilen varlık, hem arkadaştın benim için.»** Annesi yaşça dengi biriyle, babasının ölümünden yirmi ay sonra, yakışıklı subay binbaşı Aupick'le evlenince (1789-1857), Baudelaire düş kırıklığına, derin bir yıkıma uğrayarak: **«Benim gibi oğlu olan bir ana evlenmez»** demekten kendini alamadı. Komutan Aupick gerçekte soğuk davranışlı, dar düşünceli biriydi. Ozanın, kendisinin de açıkca söylediği gibi, daha çocukken içinde birbirine aykırı iki duygu vardı: Yaşamdan tiksinti ve yaşama aşırı sevgi.

Charles 1830'da Louis-le-Grand Koleji'ni bitirdi. Üvey babası onun için diplomasiyi düşündüyse de, o ozan olmayı istiyordu. İçine düştüğü başıboş yaşamdan uzaklaştırmak amacıyla, Aupick'le onu Bordeaux'dan Calcutta'ya giden bir gemiye bindirdi (Haziran 1841). Yolculuğunda, gemicilerin yakaladığı deniz kuşu, albatrosla eğlenmeleri (bu acıklı olay) onu çok etkiledi:

Souvent, pour s'amuser, les hommes d'équipage
Prennent des albatros, vastes oiseaux des mers,
Qui suivent, indolents compagnons de voyage,
Le navir, glissant sur les gouffres amers.

Çok zaman gemiciler durup eğlenmek için
Tutar albatrosları, deniz kuşlarını,
Tuzlu uçurumlardan kayan gemilerin
Ardındaki yorgun yol arkadaşlarını.

Maurice adasında üç hafta kalan ve orada kara derililere tutulan ozan, başka bir gemiyle dokuz ay sonra Paris'e döndü (Şubat 1842). Bu yolculuk onu yeni kararlar almaya yöneltti: Bundan sonra yazınla uğraşacak, erginlik yaşına erer ermez (21 yaş) ayrı yaşayacak ve Paris'in çeşitli yerlerinde bulunan bekâr odaları artık onu bekleyecekti (Bir Yahudi Kadının: Sarah la Louchett, birinci dörtlük):

Une nuite que j'étais près d'une affreuse juive,
Comme au long d'un cadavre étendu,
Je me pris à songer près de ce corp vendu
A la triste beauté dont mon désir se prive.

Sonra da kara derili, kara saçlı, doymak bilmez uzun boylu melez kadına, **Jeanna Duval**'e tutulacak, ak kadınlardan büsbütün soğuyacaktı. Annesi de bir ak kadındı bağlanıp kıskandığı. Duval'le birlikte yaşadığı yirmi yıl sürece hiç bir ak kadınla buluşmadığı söylenir.

Jeanne onun için tanrıça, havana kokulu güzel, kara böğürlü

cadı, geceler çocuğu, kehribar gözlü yontu, tunç alınlı melek-Dudaklarının tadını hiç bir şeye değişmez! Ya gözleri! Ozanın can sıkıntılarına sarmış olur. Bu azılı şeytanı, onun gücünü kırmak için insanın elinde mi **Proserpine** olmak? **(Sed Non Satiata):**

Je préfère au constance, à l'opium, au nuits,
L'élixir de ta bouche où l'amour se pavane;
Quand vers toi mes désirs partent en caravanes,
Tes yeux sont la citerne où b oivent mes ennuis.

İksirini dudağının sevgi yüklü senin,
Değişmem gecelere, afyona bir gün bir an.
İsteklerim yönelince sana kervan kervan,
Can sıkıntılarıma sarmış olur gözlerin.

Kara Venus (Jeanne Duval)'le ak şarapla başlayan giderlerine yine de annesi **Caroline** yetişiyordu. Bu aşırı giderler yüzünden yargıevi aracılığıyla (1844) Baudelaire'in geliri kısıtlandı. Artık o, parasını istediği gibi kullanamayacaktı. Annesinin ikinci evlenmesi, parasının kısıtlanması bu içli ozanı çileden çıkaracaktı! Kendini öldürmeye kalktı bir ara (30 Haziran 1845). Daha sonraları yazdığı bir mektupta (1859) Baudelaire şöyle sızlanır: **«Yaşamımı yıkan, bütün günlerimi karartan, bütün düşüncelerime kinle umutsuzluk veren bu korkunç yanıltıyı unutamadım».**

Şiirlerini 1845'ten sonra azar azar yayınladı. İvedici bir ozan değildi. Yalnız arkadaşları biliyordu onun şiir yazdığını! Annesinden İngilizce'yi öğrenen Baudelaire; Amerikalı ozan **Edgar Allan Poe**'yu bulur bulmaz coşkulanır ve öykülerini Fransızca'ya çevirir. 1848'de başkaldıranlara katılır. Çağının önemli dergilerinden **Revue des Deux Mondes** (Haziran 1855) on sekiz şiirini yayınlar. Saldırılara uğrar bu şiirler. XIX. yüzyıl başında İngiltere'de gelişen moda düşkünlüğü **dandysm,** kişisel özgürlüğü gerçekleştirip kendine güven ve toplum yararlarına kafa tutma düşüncelerini içerir. Bu da Baudelaire'in başkaldıran özelliğini okşuyordu.

Özel yaşamında da çok ilginç Baudelaire: Artis **Maire**

Daubrun'ü seviyor, ona iş bulmak için tiyatro şeflerine yalvarıyordu. Bütün dayanağını Maire Daubrun'de, onun yeşilsi badem gözlerinde bulur. Öyle ki onu, denizler üstünde ışıyan güneşlere yeğ tutar. Baudelaire, içinde ağlatısı olan ozanların başında gelir. Çok sevdiği annesini, anne özlemini onda giderebileceği gibi, kalleşlerin öcü de alınmış olur. Öyle de olsa, yolumuz gene bomboş mezarlara açılmaktadır. Ne yapmalı ki? Bu geçici dünyada sevmek, sevilmek en iyisi **(Chant d'Automne II, Güz Türküsü II)**:

J'aime des vos longs yeux la lumière verdâtre,
Douce beauté, mais tout aujourd'hui m'est amer,
Et rien, ni votre amour, ni le boudoir, ni l'âtre,
Ne me vaut le soleil rayonnant sur la mer.

Et pourtant aimez-moi, tendre coeur! soyez mère
Même pour un ingrat, même pour un méchant;
Amante ou soeur, soyez la douceur éphémère
D'un glorieux automne ou d'un soleil couchant.

Tutkunum o yeşilsi, o badem gözlerine
Nice acılarla sarmaş dolaş, balım benim.
Odalar, ocaklar, sevgiler geçmez yerine,
O denizler üstünde ışıyan güneşlerin.

Anne olun, yürekten böyle sevin beni,
Kalleşler için, o kendini bilmezler için;
Çekici tatlılığı olun, bacı ya sevgili
Şanlı bir sonbaharla batan güneşlerin.

Belçikalı, zengin bir bankacının odalığı **Madame Sabatier**'nin Frochot sokağındaki yazın toplantılarına katılıyor, ona adsız sevi şiirleri gönderiyordu. Onun alımlı güzelliği şiirlerine bütün görkemiyle işlenir. Bu sevi ürperişlerinde yapmacık bir duyguya raslanmaz. Ozan bütün içtenliğiyle seslenir **(Şöyle Tinim Akşamla,**

Que diras-tu ce soir, ikinci dörtlük):

- Nous mettrons notre orgueil à chanter ses louanges:
Rien ne vaut la douceur de son autrité;
Sa chair spirituelle a le parfum des Anges,
Et son oeil nous revet d'un habit de clarté.

- Bir seni öveceğim, seni türkülerimde:
Bir tatlılığın yalnız, senin dünyalar değer.
Meleklerin kokusu var incecik teninde
Gözlerin giydirir pırıl pırıl giysiler.

Réversibilité (Tersinirlik) aldı şiirinde Baudelaire; acıların, can sıkıntılarının ne olduğunu sorar sevgilisine (Madame Sabatler). İçini kurt gibi kemiren, insanlığın ortak ağlatısı yaşlılık korkusundan söz eder.

Gerçekte yaşlılık, bedenin gücünü yitirip işlevlerin uyumlu olarak yavaşlaması. İnsan bedeninin, fizyolojik olarak yavaş yavaş çöküntüye doğru gitmesi ve insanın her gün gerçeği de bu biraz daha ölüme yaklaşmasıdır. Kısaca, bedensel ve tinsel güçlerin azalması. Bu da, insandaki duygululuğu kamçılar ve kimi zaman onarılması güç yaralar açar. Bunalımlara sürükler insanı. Ozan, yaşlılık duygusunun verdiği korkuyla ona şöyle seslenir:

Ange plein de beauté, connaissez-vous les rides,
Et la peur de vieillir, et ce hideux tourment
De lire la secrète horreur du dévouement
Dans des yeux où longtemps burent nos yeux avides?
Ange plein de beauté, connaissez-vous les rides?

Güzellik dolu melek, ah bilir misin söyle,
O yaşlılık korkusunu adamı öldüren?
Güzelim sevgilere nasıl tutulduk birden
Gözlerimizin yıllarca kandığı gözlerde?
Güzellik dolu melek, ah bilir misin söyle?

Madame Sabatier, ona bütün erdemlerinin canlı bir düşü,

vazgeçilmez imgesi kurtuluşunun olanaklı aracı gibi gözüküyor. Düşüncelerinin meleğine şöyle sesleniyor Baudelaire:

Ange plein de bonheur, de joie et de lumières,
David mourant aurait demandé la santé
Aux émanations de ton corps enchanté;
Mais de toi je n'implore, ange, que tes prières,
Ange plein de bonheur, de joie et de lumières!

Mutluluk, sevinç dolu; ey ışık dolu melek,
Görse sağlık dilerdi Davut ölürken bir an
Büyülü bedeninin yaydığı buğulardan,
Boşver her şeye, bana yalnız yardımın gerek,
Mutluluk, sevinç dolu; ey ışık dolu melek!

Boyu bosu yerinde, alımlı, dalgalı sarı saçlı, şen sesli, kıvrak yürüyüşlü güzel bir kadındı. Madame Sabatier, Pazar akşamları salonuna Baudelaire'den başka **Gautier** (1811-1872). **Flaubert** (1821-1880), **Edmond Goncourt** (1822-1896), **Jules Goncourt** (1130-1870), **Dumas-Père**(1802-1870), **Musset** (1810-1857), **Monnier** (1799-1877) bg. yazın ve sanat adamları geliyordu. İşte Baudelaire, bir pazar akşamı toplantısında ona tutuldu (1852). Bir mektubunda, Mme Sabatier için şöyle diyor: «... **Budalalık yaptığım zaman, Tanrım diyorum, ya bunu öğrenirse! İyi bir şey yaptığım zaman da, işte diyorum, beni tince ona yaklaştıran!»**

Duruşma sırasında, kitabıyla birlikte Madame Sabatier'ye gönderdiği mektubunda: **"Flaubert'in bir imparatoriçesi (Joséphine) vardı. Benimse böyle bir kadınım yok...»** diye sızlanıyordu. Ertesi günde (31 Ağustos 1857), her şeyin bittiğini bildirerek şöyle der: «... **Birkaç gün önce benim için bir Tanrıça'ydın, bu da o denli erinç, o denli güzel, o denli dokunulmaz bir şeydi; Ama şimdi bir kadından başka bir şey değilsin!...»**

On dokuz yaşındayken tutulduğu frengi sayrılığı, uykusuzluk başağrıları, iç dünyasındaki sürekli çatışmalar pek doğal olarak Baudelaire'de tedirginlik ve yalnızlık duyguları uyandıracaktı: **«Çocukluğumdan beri bir yalnızlık duygusu içindeyim. Ailem, arkadaşlarım arasında bile alınyazımın sonsuz bir yalnızlık**

olduğunu duyuyorum. Ama gene de yaşamaya, eğlenceye düşkünüm.»

«Giysisinin tek bir kıvrımı yoktur ki, düşünülmüş olmasın» diyor yakınlarından biri. Bir çeşit bohem yaşamı sürmesine karşın, düzenli bir yaşamı vardı. Bir soruya: «Herkeste tiksinti ve korku uyandırdığım zaman, yalnızlığı fethetmiş olacağım! Her şey yalnızlık için!» yanıtını verir. Bir yüksek görevli bir gün ona: «Ne yazık ki seçtiğiniz konular o kadar..» Ozan, soğukca sorar: «O kadar ne?» adam şaşırır «O kadar tüyler ürpertici! O kadar sevimsiz ki? Neden böyle?» Baudelaire soğukkanlılıkla: «Bayım, ahmakları şaşırtmak için!» der. 1881'de annesine yazdığı içli mektubu onun yalnızlığını açıkça ortaya koyar: «... Yalnızım, dostlarım yok, metresim yok, köpeksiz ve kedisiz kaldım. Derdimi kime açayım: Yalnız babamın resmi var, o da her zaman sessiz.»

Les Fleurs du Mal yayınlanınca olumsuz yankılar uyandırdı. Çok sevdiği eleştirici **Sainte-Beuve** (1804-1869) bile sustu. Şiirleri «yazınsal bir utanmazlık» sayılarak yargıevine verildi. Savcı, yapıtı **Mme Bovary** yüzünden **Flaubert**'i suçlayan Pinard'dı. Töreye aykırı görülerek altı şiirin yapıttan çıkarılmasına karar verilerek, Baudelaire 300 Frank para cezasına çaptırıldı.

Yazında **Poe**'nun, resim sanatında **Delacroix**'nın büyüklüğünü sezdiği gibi, müzikte de **Wagner**'in önemini ortaya çıkardı. Fransız Akademisi'ne adaylığını koymuşsa da, toplumun alışılmış kurallarına karşı geldiği düşüncesiyle bundan vazgeçti. Kim bilir, umarsızca Fransız Akademisi'yle alay etmek istiyordu!

İngiliz ozanı **Swinburne** (1937-1909)'ün eleştirisi onun üzerine yazılan ilk önemli araştırmadır. Daha sonra **Mallarmé**'yle (1965) **Verlaine** (1844-1896) yazılarında ozanı övdüler. Ressam **Stevens**'in öğüdüyle 1864 baharında konuşmalar yaparak para kazanmak amacıyla Brüksel'e gider. Dinleyicilerin sayısı ancak yirmi beşi buluyordu.

Sağlığı gittikçe bozulmaya başladı. 1866'da sağ yanına inme indi. Dili tutulup öldü (Ağustos 1867). Ölüm törenine hiç bir resmi görevli katılmadı. Ders kitapları da söz etmedi Baudelaire'den! Daha doğrusu, çağının gerici korkakları bunu göze alamadılar! Uzun zaman tanınmadı ya da yanlış anlaşıldı. Ama onun savunucuları arasında **Wilde, D'Annunzio, Stefan George** ve **Rilke**

de vardı. George, Baudelaire'i Almanca'ya çevirdi. Karşılaştırmalı yazınla uğraşan uzmanlar bu çevirilerin çok başarılı olduğunu onaylamaktadır.

Yaşamında küçük dergilerde bile şiirleri yayınlanmayan ozan, ancak 1917'den sonra benimsenmeye başlandı. Günümüze değin Les Fleurs du Mal'in, aşağı yukarı yüze yakın baskısı yapıldı. **Henri Peyre**'e göre, Baudelaire üzerine 337 yapıt ve yazı yayınlanmıştır (Connaissance de Baudelaire, 1951). Onun en güçlü yanı ozanlığı olmakla birlikte; eleştirme, deneme, öykü ve düz şiirler de yazdı. Resim sanatıyla yazın üzerine yazdıkları eleştirinin büyük örnekleri arasındadır. Yeniliği anlamada gösterdiği sezgi gücü hiç bir zaman yadsınamaz. Çevirinin bir sanat olduğunu savunup kanıtlayanların başında Baudelaire gelir.

Genel anlamıyla kösnü (şehvet); doymazlık, tutku, susama, eros kavramlarını içerir. Erkekle dişinin birbirlerine karşı duydukları istek. Bedensel doygunluğu ya da susuzluğu belirler. Ünlü tinbilimci Freud'e göre insan, davranışlarının baş etkeni. **«Dev Kadın»da**, insanı allak bullak eden şehvetin sonsuz tadını yansıtır:

Parcourir à loisir ses magnifiques formes;
Ramper sur le versant de ses genoux énormes,
Et parfois en été, quand les soleils malsains,

Lasse, la font s'étendre à travers la campagne,
Dormir nonchalamment à l'ombre de ses seins,
Comme un hameau paisible au pied d'une montagne.

Dolaşmak durmadan alımlı, çizgilerini,
Sürünmek bayırında yuvarlak dizlerinin,
Yaz günleri ara sıra dokunan güneşler

Onu yorgun düşürünce kırlar ortasında,
Yatıp uyumak gölgesinde göğüslerinin,
Kurulu, bir köy gibi bir dağın yamacında.

Le Léthé, Baudelaire'in suçlamasına neden olan şiirlerden biri. Bu şiirde sonsuz, doyumsuz, dinmeyen bir sevi işlenir. Öyle bir

sevi ki, ne güzel ölümler gibi tatlı bir uykuya dalmak onda, bütün bunalımlardan uzak, kaygılardan soyunuk. Kuşkusuz bu şiir de Kara Venus'ün esiniyle yazıldı:

Pour engloutir mes sanglots apaisés
Rien ne me vaut l'abime de ta couche;
L'oubli puissant habite sur ta bouche,
Et le Léthé coule dans tes baisers.

Yatışan hıçkırıklarımı yutmaya böyle
Tutmaz hiç bir şey uçurumunu yatağının
Bütün güçlü unutumlar üstünde ağzının,
Léthe boşanır durmadan öpücüklerinde.

Je sucerai, pour noyer ma rancoeur,
Le népenthes et la bonne cignë ,
Aux bouts charmants de cette gorge aiguë,
Qui n'a jamais emprisonné de coeur.

Emeceğim, boğmak için hıncımı, uğruna
Népentès'i, baldıranları yardıma koşan
Memelerinin beni öldüren uçlarından,
Ki, ardında ne yürek var, ne gönül boşuna!

Bütün sevilerini, **Baudelaire** en sonunda bilinmeyen bir kadınla, **Agathe**'la simgeler. Bütün seven, sevilenlerin yeri orası... Yürekleri saran tatlar da orada! Yalnız sevinç ve sevgi mavi gökler altında. O çocuksu sevilerin yeşil cenneti, o yeri özler **Moesta et Errabunda**'da:

Dis-moi ton coeur parfois s'envole-t-il, Agathe,
Loin du noir océan de l'immonde cité,
Vers un autre océan où la splendeur éclate,
Bleu, clair, profond, ainsi que la virginité?
Dis-moi, ton coeur parfois s'envole-t-il, Agathe?

Söyle Agathe, ara sıra gittiğin olur mu,
Bu kirli kentin kara okyanusundan uzak,
Işıl ışıl parlayan okyanuslara doğru,
Büyülü, mavi, tertemiz, derin ve parlak?
Söyle Agathe, ara sıra gittiğin olur mu?

Boşluğu, karanlığı, çıplağı aramasında da sonsuzluk duygusu, ona kavuşma isteği var. Ölüm, sınırı olmayan, sonsuza açılan kocaman bir boşluk değil mi? Orda, karanlıktan başka ne var egemen olan? Sonsuz bir karanlıktan başka? Her şey kendi çıplaklığı içinde yüzüp gitmez mi? Yıldızların akıp gitmesi, kendi sonsuz karanlığında geceyi daha bir sonsuza iletmez mi? Boşluğu, karanlığı, çıplağı aramak; bütüne erişmek için bir geçiş Baudelaire için **(Obsession, Saplantı):**

Comme tu me plairais, ô nuit! sans ces étoiles
Dont la lumière parle un langage connu!
Car je cherche le vide, et le noir, et le nu!

Ne hoş olurdu, ey gece! aksa bu yıldızlar
Kuş dilinden belli dil konuşur ışıkları!
Arıyorum boşluğu, karanlığı, çıplağı!

Bir şimşekten sonra karanlık başlar: Gece... Her şey, zamanın yiyip bitirdiği her şeyin yokluğuna bürünür. Görmemek bir daha sevgiliyi! İşte zor olan bu, dayanılmayan bu! Geçen zaman içinde:

Un éclair... puis la nuit! - Fugitive beauté
Dont le regard m'a fait soudainement renaître,
Ne te verrai-je plus que dans l'éternité?

Bir şimşek... sonra gece! - Ey kadın uzaklaşan
O bakışları bana dünyalar bağışlayan,
Görmemek ne zor böyle artık seni bir daha?

Sesler, kokular, renkler, hurmalar Baudilaire'de sevgiliyi anımsatan bir rol oynar. Yanında bulunduğu zamanlar değil yalnız,

uzak yolculuklara çıktığı zaman da Kara Venüs'ün kokusunu yoldaş edinir. Deniz dalgalarıyla yorgun düşen yelkenli kıyı kentleri, demirhindi ağaçları, gemici türküleri. Tümü özdeş bir görünüme bürünür.

Renklerin oynaşımında yeğin bir beğeniyle müzik dinlemeye, bir kediyi okşamaya, şehvetin egemen olduğu uzak ülkelerdeki kokuları içine sindirmeye ve kendini duygu ve coşkularına bırakır. **(Parfum exotique, Uzak İklimler Kokusu):**

Guidé par ton odeur vers de charmants climats,
Je vois un port rempli de voiles et de mâts
Encor tout fatigués par la vague marine,

Yoldaş kokunla güzelim iklimlere doğru,
Bir liman görürüm yelkenler yüreklerle dolu,
Az önce yorgun düşmüş deniz dalgalarından,

Baudelaire'i başka bir evrene götüren, ona doğaüstü görünümler sunan, birkaç saat için bakımsız evlerin korkunçluğunu unutturan düşleri (Sed Non Satiata) betimler.

Düşman sözcüğü, şiirlerinde çeşitli kavramları simgeler çoğunlukla: Zaman, ölüm, can sıkıntısı, yerinme.. Düşman bir canlıyı erinçsiz kılar. Ona yok edici duygular besler ya da kırıcı davranır. Zamanın geçişi, ölümün yaklaşması, can sıkıntıları, yerinme.. tümü insanı bunalıma yöneltir **(l'Ennemi, Düşman):**

— Ô douleur! ô douleur! Le Temps mange la vie,
Et l'obscur Ennemi qui nouz ronge le coeur
Du sang que nous perdons corît et se fortifie!

— Acı! Ey acı! Yiyor, yiyor yaşamı Zaman,
O sinsi Düşman yiyip bitiren yürekleri
Büyüyüp güçlenir bunca akıtılan kandan!

Baudelaire'in şiirlerinde **karşıtlık** (tezat); yeni yoğun bir söyleyişin büyülü kapılarını açar. Yaşamla ölüm, sevgiyle tiksinti, acıyla tatlı, aydınlıkla karanlık, geçiciyle sonsuz, iyilikle kötülük,

günahla sevap bg. onun dünyasında sürekli olarak çarpışır. Ozanın tedirgin tini, karşıtlıkların çarpıştığı alan **(Semper Eadem):**

Taisez-vous, ignorante! âme toujours ravie!
Bouche au rire enfantin! Plus encor que la Vie,
La Mort nous tient souvent par des liens subtils.

Susun bilgisiz kadın! Şaşırmış tin her zaman!
Çocuk gülüşlü ağız! Ah daha çok Yaşamdan
Ölümdür bizi bağlayan, tek ölüm sevgilim.

Gözler - Güneşler karşılaştırması Baudelaire'de ilginç bir havaya bürünür. Bu gözler işte ozanı sürükleyen güzelin yoluna. Günahlarını, suçlarını da unutturan! **(La Flambeau vivant,** Diri Işılsı):

Charmants Yeux, vous brillez de la celarté mystique
Qu'ont les cierges brûlant en plein jour; le soleil
Rougit, mais n'éteint pas leur flamme fantastique;

Güzelim Gözler parlayın, gizli aydınlığıyla
Gündüz yanan mumların, sararır biraz ama
Söndürmez güneşler onun düşsel yalımını.

Güzellik, Baudelaire'de hem güzel olanı, hem de korkuyu simgeler. Ama bu güzellik uçurumla özdeştir. Korkunç ve suçsuz canavar o! İyilikle kötülük de onda. Bu bakımdan güzellik şarabı da andırır. Baudelaire, güzellikte her zaman bir tapınç buldu. Sevgili mi? Kurumlu göbeğinin üstündeki öldürüm, büyük «cinayet!» O kadife yüzlü peri, şeytan da olabilir melek de! O biricik kraliçe; kokularla, ışıklarla, uyumlarla bir **(Hymne à la Beaté, Güzellik İlahisi):**

Viens-tu du ciel profond ou sors-tu de l'abîme,
Ô Beauté? ton regard, infernal et divin,
Verse confusément le bienfait et le crime,
Et l'on peut pour cela te comparer au vin.

Derin gökten, uçurumdan mı geliyorsun ya,
Ey Güzellik? Bakışın tanrısal, cehennemi
İyilikle kötülük birbiri ardı sıra,
Bundan böyle şarapla bir tutmalı seni.

Geçen zaman içinde, ne yazık ki zamanın ürünü olan güzellikler de geçici **(L'İdéal):**

zaman da, işte diyorum, ben itince ona yaklaştıran!»

Ce ne seront jamais ces beautés de vignettes,
Produits avariés, nès d'un siècle vaurien,
Ces pieds à brodequins, ces doigts à castagnettes,
Qui sauront satisfaire un coeur comme le mien.

Bu süslü güzellikler artık olmayacaklar,
Bu bozuk ürünler yaramaz yüzyıldan kalan,
Bu fırfırlı ayaklarla bu zilli parmaklar
Acılı yüreğimi sevindiren bir zaman.

Güzel'le güzellik kavramları Baudelaire'in şiirlerinde sık sık geçer. **Pythagoras**'a göre güzel, uyumlu olandı. **Platon**'a göreyse güzel, «idea» ların özelliğidir. Uyumdan doğan kadın güzelliğidir. Gerçekte, güzellik görme duygusuyla ilgili bir algı. Bize göre, Baudelaire'in güzellik simgesi yalnız doğayla değil, onun düşünü ve beğenisiyle de ilgili: Üzgün güzel, korkunç güzel, alımlı güzel, yosma güzel bg. İç dünyasındaki yaşam korkusuyla yaşam coşkusu az çok Villon'u anımsatır.

Uçurum duygusu Pascal'da olduğu gibi Baudelaire'i de etkiler. Fransız düşünürü **Voltaire** (1694-1778); «Pascal'ın sol yanında açılan bir uçurum duygusu» ndan söz eder. Devinimler, düşler, anılar, istekler, yerinmeler, can sıkıntıları, sayılar onda uçurum duygusu olarak belirir **(Le Goufre, Uçurum):**

Pascal avait son gouffre, avec lui se mauvant,
— Hélas! tout est abîme, - action, désir, rêve,
Parole! et sur mon poil qui tout droit se relève
Mainte fois de la Peur je sens passer le vent.

Uçurumu vardı Pascal'ın onunla devinen,
— Yazık! Düşler, istekler, sözler her şey uçurum,
Dimdik olan tüylerim üstünde duyuyorum
Estiğini durmadan Korku yellerinin ben.

Günah duygusunu **Belzebuth, Şeytan** gibi adlarla simgeleştirir. Cinsel ilişki şeytanca bir iş! Yok etme, kan dökmeye ten hazları arasında gider gelir. Üretici sevgiden tiksinir, kısır kadından söz eder. Bir yanda günah duygusu, öbür yanda Tanrı! Ateşle barut gibi, Baudelaire toplumsal, tinbilimsel olarak düşman olduğu tanrısız bir dünyada kendini öksüz mü buluyordu?

Baudelaire'in yer yer, belki saldırıcı bir sanatı var. Çağının, onu yadırgaması biraz da bundan ileri geliyor olmalı. Bize göre Baudelaire, insanlık tinin iç patlamaları ve onların bir dengelemesi. Şiirlerinin önemli, her çeşit yorumlamaya açık olması Romantizmden sembolizme geçiş onunla gerçekleşti. Baudelaire, içinde kıvılcımı, ateşi olan sanatçıların başında gelir. Çağının şiir devrimini yaratan odur. Güzel, her zaman yabansı, her zaman yadırgı bir şey! Acının güzelliğini deyimlemek, acıyı tanımayı gerektirir. Kentsoylu bir ailenin içinde yabansı bir istek: Yazar olmak! Baudelaire, sanatını bilinmeyen boyutlardan çekip çıkardı. **Hugo** onun için «yeni bir ürperiş» diyordu.

Şiirin görevi, gerçeğin eşlemini yapmak değil; onu yansıtmak, onun iç bütünlüğünü vermektir. Gözlemler, imgelem gücüyle çoğaltılmalıdır. Baudelaire'in estetiğinde temel olan gerçeğin, ozanın imge dünyasından geçmesi. Şiir sanatı kişiliği ortaya koymalıdır. Baudelaire'le Poe'nun sanat anlayışı bir: Sanatta, her ikisi de sezgiyle mantığa önem verir. Sanatın görevi ahlak dersi vermek değildir.

Bu görünen dünya imgelerle simgelerin kaynağını sunar. Ozan, evrensel örneksemelerin yorumcusu, çözümleyicisidir: Simgesel karşılaşmalar, ozansı işlevi, uyumlu müzik duyguluğuyla yeni bir şiir ortaya koyar **(Correspondances, Karşılaşmalar):**

La Nature est un temple où de vivants piliers
Laissent parfois sortir de confuses paroles;
L'homme y passe à travers des forêts de symboles

Qui l'observent avec des regards familiers.

Bir tapınak Doğa canlı direklerle dolu
Anlaşılmaz, karışık sözler der ara sıra.
İnsan geçer, kendine alışkın bakışlarla
Bakan, simge ormanları arasında yolu.

Verlaine, 1865'de **L'Art** dergisindeki yazısında Baudelaire'i, **«tinbilimsel yeni bir insan»** diye niteliyordu. Çünkü o, uygarlığı izliyordu sürekli olarak. Baudelaire, hıristiyanlıkta ak bir büyü ve ozansı bir mitoloji bulur. Artık oradan İsa çıkarılmıştır. Moda düşkünü hıristiyan olamaz.

Tanrı ya da Şeytan. Ne önemi var? Arınmış ya da arınmamış! Sanatçının ülküsü belli: İnsanı can sıkıntısından söküp atmak ve yaşamda acıklı bir çaba uğruna, unutmanın mutluluğunu sunmak **(Hymne à la Beauté, Güzellik İlahisi):**

De Satan ou de Dieu, qu'importe? Ange ou Siréne,
Qu'importe. si tu rends, — fée aux yeux de velours,
Rhythme, parfum, lueur, ô mon unique reine! —
L'univers moins hideux et les instants moins lourds?

Tanrı ya Şeytan, ne çıkar, Melek ya da Sirène,
Ne çıkar, yapıyorsan, - kadife gözlü peri,
Koku, ışık uyum... benim biricik kraliçem! -
Zamanı biraz ağır, biraz çirkin evreni

Baudelaire katolikti. Çağdışı doğmalara dayanan dinsel bir görüşün havasında yetişti: Töresel gerçeğe kendi başına varılamazdı. Bu ancak, içimizde tanrıyı yaratan bir eylemle gerçekleşebilir. Tanrının bağışı olmadıkça, insan hiç bir zaman sonuca varamaz. Varolmak sevmektir. Tanrının eylemini yaşamak, istemek ve sevmekle olanaklıdır. İşte Baudelaire, böylesine çağdışı doğmaların egemen olduğu bir ortamda büyüdü. Bu nedenle, onda zaman zaman din yüze çıkar ve günahla suç sorunları ozanın gerçeğini oluşturur. Baudelaire'in Tanrıya başkaldırısını, bu katı kurallarla karşı karşıya gelmesinde, onların eylemleriyle

çatışmasında aramalı.

Tanrı mı? Varlığı konusunda kesin hiç bir şey bilmediğimiz tanrıyı yaratan biz; insan düşüncesi. Hangi hayvanın tanrısı vardır? Düşünce olmasaydı, hiç bir zaman tanrı kavramı da olmayacaktı. Gerçekte insan, varolan bir tanrıdan çok, tasarlamış olduğu bir tanrıya umutlarını bağlıyor. Tasarı, her zaman insanı gerçeğe götüren yol olabilir mi? Yanılmalar, kırılışlar, düş kırıklığı; tümü gelip burada çörekleniyor işte! İnanç aldanmaları içinde yüzüp gidiyor insan.. Bütün bunların birikimi, sonucu olarak Baudelaire, yaradana başkaldırır. Doga'nın kendisi belki O'nun yeri (Abel et Cain. Habil'le Kabil):

Race d'Abel, voici ta honte:
Le fer est vaincu par l'épieu!

Race de Cain, au ciel monte,
Et sur la terre jette Dieu!

Soyu Habil'in, birazcık utan:
Bak, demir yenildi mızrağa!

Soyu Kabil'in, göklere tırman,
Ve çal gitsin Tanrıyı toprağa!

Baudelaire, yalnız bireysel değil, sanatçı olarak da yaşadığı toplumun özgün yankısı. Şiirleriyle, sanat aracılığıyla bilinçaltı kıvranışları, eziyetleri, sıkıntıları açığa vuran gözüpek tinbilimci bir Freud muştucusu.

Freud, tinin terinliklerine yolculuk etmişti. Baudelaire de insandaki iç çatışmaları ve onun ürünü olan tedirginliği, tedirginlik duygusunu işledi. İç dünyamızı allak bullak eden gizli kalmış duygularımızı açıp yaymaya çalıştı. Okul, eğitim, anababa böylesi tedirginliklere gözü kapalı kalıyor, başka bir deyişle konuyu deşmeyi göze alamıyordu.

Tedirginliğini, iç sıkıntılarını anlatmak için Baudelaire, Fransızca **«ennui»** sözcüğünü bırakarak. İngilizce **«spleen»** sözcüğüne başvurur. Ozanın tedirginliğini, can sıkıntısını

deyimlemede «spleen» sözcüğü belki daha uygun. Güneşli havaları pek sevmez. Sisli, bulanık Paris havalarını yeğ tutar. Kurt, dumanlı havayı sever. Baudelaire de seviyle şiirin kurdu olmadı mı? Ünlü Baudelaire uzmanı **Walter Benjamin** onu **«sanat etkinliğinde yeri olan tedirgin bir yaşamın tutsağı»** diye tanıtır.

Can sıkıntısı, belli bir nedene bağlanamayan ama birçok nedenleri içerik iç sıkıntısı, iç daralması, bir bunalım. Ünlü düşünürlerden **Kierkegaard** (1813-1855)'la **Heidegger** (1889-1976) sıkıntıyı, insanın hiçlik ve yok olma karşısındaki tinsel durumları olarak niteler. Baudelaire'in can sıkıntısı, ölüm karşısında duymuş olduğu bilinçaltı bir bunalım da olabilir, ölümden o denli korkmasa bile! Bir durumun (değişim de olsa şu ya da bu biçimde yokluğa dönüşümü insanı, ister isemez bir can sıkıntısına, bunalıma sürükler. İnsan yaşamı boyunca, insanı her gün ölüme yaklaştıran etkenler, değişimler oldukça bunalımlar, iç sıkıntıları da egemenliğini sürdürecektir. Geleceğe güvensizlik belirsizlik; sonu gelmeyen özenme, imrenme, yerinme duyguları. İnsanın çoğuzaman olaylar karşısında yetersizliği beklenenin tersine karşılaşılan olumsuz sonuçlar can sıkıntılarına, acıya, bunalıma yol açar. Başka bir söyleyişle, insan yaşamın içinde oldukça, yaşama bağlı kaldığı sürece bunalımlarını, sıkıntılarını, acılarını yüklenmek zorundadır. Ne var ki, bu yaşam istemimizle seçilen bir yaşam değil; tersine karşılaştığımız bir yaşamdır. Su götürür yanları olsa bile, istesek de istemesek de bize: «Al bu yaşamı, yüklen!» denmektedir. Bunalımların, sıkıntıların temel kökenini bu ağlatıda aramak doğru olur. Bir yerde, çılgınca eğlencelere dönüşebilir bunalımlar da! Baudelaire'in kendini salıvermesi eğlenceye koşmalar, hatta ölümden korkusuzluk bile bunalımlarının tepkisi. **La Destruction** (Yıkım), Baudelaire'i en iyi açıklayan şiirlerdenbiri (s. 73):

Sans cesse à mes côtés s'agite le Démon;
Il nage autour de moi comme un air impalpable;
Je l'avale et le sens qui brûle mon poumon
Et l'emplit d'un désir éternel et coupable.

Parfois il prend, sachant mon grand amour de l'Art,
La forme de la plus séduisante des femmes,
Et, sous de spécieux prétextes de cafard,
Accoutume ma lèvre à des philtres infâmes.

Il me conduit ainsi, loin du regard de Dieu,
Haletant et brisé de fatigue, au milieu
Des plaines de l'Ennui, profondes et désertes,

Et jette dans mes yeux pleins de confusion
Des vêtements souillés, des blessures ouvertes,
Et l'appareil sanglant de la Destruction!

Baudelaire bir yandan tertemiz sevgilerin özlemiyle tutuşurken, öbür yandan uygunsuz kadınlarla başıboş bir yaşam sürer. Bu bakımdan Les Fleurs du Mal, onun bir çeşit «ikrar» yapıtı: **«Bu korkunç kitaba bütün düşünce ve yüreğimi, bütün dinimi, bütün tiksintimi koydum»** der. Çektiği korkunç çileleri anlatmaya çalışır.

Baudelaire'in çoğu zamanlarda bulunmayan özgün bir ağlatısı var. Bütün yaşamı mutsuzluğa açılır. Tinsel yalnızlıktan, para sıkıntısından fiziksel eksiklikten acı duyar. **Spleen,** onun için sayrılı bir durum: Umutlarının yıkıma uğraması. Tinsel yalnızlıkları ozana çoğunlukla sürgün düşleri esinler.

Sanat, onun için insancı özsaygının **«en iyi tanığı»** oldu. Pek az sanatçı onun Bénédietion (Kutsama)'undaki ululuğa erişebildi, kendini anlatma bakımından:

— «Ah! que n'ai-je mis bas tout un noeud de vipères,
Plutôt que de nourrir cette dérision!
Maudite soit la nuit aux plaisirs éphémères
Oú mon ventre a conçu mon expiation!

— «Çöreklenmiş yılanlar doğursaydım ah keşke,
Beslemektense bu soytarılığı aylarca!
Kargış olsun süreksiz eğlenceler gecesine
Karnımın bir gebe kalması oldu suç bunda!

İçinin karmakarışık, allak bullak dünyasını uyumlu bir dile döker. Şiirde özü yakalar. Öyle ki, anlam dizelere sığmayıp taşar. Anlam dolu, yoğun dizeler yaratır. Gereksizliği, uzun betimlemeleri, öyküye kaçan uzun anlatışları Fransız şiirinden kovan Baudelaire olmuştur. Tedirginliği, yoğun can sıkıntılarını şiire ilk getiren o olduğu gibi.

Modern yazının **Baudelaire**'le başladığını söyleyenler çok Şiirlerinde, süretizinsel zaman için duyduğu korkuyu büsbütün yıkıma, karanlık düşmana açılan tiksintiyi işler. Yaşadığı sürece, şiir esinini arıtarak derinleştirip zenginleştirdi. Saygın bir etkisi var çağının şiiri üzerine.

Stockholm, Ocak 1983

Abdullah Rıza Ergüven

BAUDELAİRE'DEN
ŞİİRLER

KUTSAMA (*)

Ulu güçlerin kararıyla görününce,
Böyle bu cansıkıntılı yeryüzünde Ozan,
Anası (**) korkular, sövüp saymalar içinde
Diş biler Tanrıya acıyıp bağışlayan:

— «Çöreklenmiş yılanlar doğursaydım ah keşke,
Beslemektense bu soytarılığı aylarca!
Kargış olsun süreksiz eğlenceler gecesine
Karnımın bir gebe kalması oldu suç bunda!

«Madem ki beni seçtin tüm kadınlar içinde,
Olmaya böyle uyuşuk erin iğrencesi,
Madem ki atamam dinmez yalımlar içine,
Bu cılız şaşkını sevi mektupları gibi,

«Geri fırlatacağım beni ezen hıncını
O uğursuz aracına kötülüklerinin,
Bükeceğim öylesine bu yoksul ağacı
Ki sayrı goncaları bir daha boy vermesin!»

(*) Bu şiir 1857'de yayımlanmıştır.

(**) Baudelaire'in annesi Mme. Aupick, Asselineau'dan oğluna şöyle yazıyordu (1868):

«Charles, size sahip olmak isteyince ne şaşkınlık bu!.. ne kadar mutlu yaşarken, ne düş kırıklığı iç yaşamımızdaki!..»

Yutar ana hıncını köpüğünü böylece,
Sonra da anlamayıp alnını yazdığını
Derler toplar en sonra Cehennemin dibinde
Oğula kıyanları yakacak odunları.

Oysa görünmez bir Meleğin yardımıyle
Yazgı yoksulu çocuk mutlulaşır güneşten
Tanrının günü bütün yiyip içtiklerinde
Tat alır cennet yemeklerinden, kevserlerden.

Yellerle arkadaş olur, konuşur bulutla
Esrikleşir söyleyerek haç türkülerini,
Ardından giden Melek kutlu yolculuğunda
Ağlar sevinçli görmekten orman kuşu gibi.

Korkuyla seyreder onu bütün sevdikleri,
Ya da yüz bularak kendi uysallığından,
Bırakmazlar şöyle bir an iğnelemeyi
Acımasız ağlatırlar yoksulu durmadan.

Yiyeceği bir lokma ekmeğe, şarabına
Kül karıştırırlar kötüce pis tükrüklerle,
Atarlar ikiyüzlü dokunduğu ne varsa
Suç sayarlar basmayı onun bastığı yere.

Geçer karısı (*) çığlık çığlığa alanlardan;
«— Madem ki öylesine güzel buluyor beni,
Ben de biri olacağım o tanrıçalardan
Her gün yeniden süsleneceğim onlar gibi,

Sümbüller, buhurlar, amberlere batacağım
İndirerek mideye etleri (**), şarapları,
İmrenen yürekten nasıl söküp alacağım
Gülerek, bakalım o tanrısal sunuları!

Canım sıkılınca bu zındık şakalardan,
Şu güçlü ellerimi koyacağım üstüne,
Tırnaklarım yırtıcı kartal tırnaklarından,
Bir yol açabilir artık onun yüreğine.

Yavru bir kuş benzeri titreyen, çırpınan
Sökeceğim göğsünden bu kıpkızıl yüreği,
Sonra doyurmak için sevgili köpeğimi,
Atacağım önüne bir acıma duymadan!»

Görkemli orunlar sezdiği göklere doğru,
Kaldırır Ozan dindar kollarını ansızın,
Saklar ondan çılgın yığınların durumunu,
Çakan şimşeklerini ışıklı başının:

(*) Baudelaire'in odalığı Jeanne Duval.

(**) Yenilen bütün besinler. Burada viende (vivenda) kökenbilimsel (etimolojik) anlamıyla ele alınıyor.

«— Verdiğin acılara, Tanrım şükürler olsun
Tanrısal bir ilaç gibi suçluluğumuza
Benzeri arınmış, temiz, en iyi şarabın
Düzenler bütün güçlüleri kutsal tatlara!

Belli en güzel yeri saklamışsın Ozan'a
Kutlu yanlarında mutlu anababaların,
Onu çağırıyorsun sonsuz donanmasına
Erdemler, egemenlikler, sultanlıkların.

Diş geçiremez ona ne toprak ne cehennem,
Biliyorum acılar tek yücelik dünyada
Yetmez mi gizli tacını örmek için bilmem
Boyun eğdirmek bütün evrene, zamanlara.

Ama eski Palmyre'in yitik mücevherleri,
Görülmedik madenler, inciler denizlerden,
Elinle takılsa da onarmaya yetmez ki
Bu güzel tacı, pırıl pırıl göze işleyen.

O yalnız arı ışıklardan yapılmış olacak
Yalnız, kutsal ocağından ilkel ışıkların.
Sarı, solgun, kararmış aynalardır ancak,
Bu ölümcül gözler ışıltısında onların!.»

ALBATROS (*)

Çok zaman gemiciler durup eğlenmek için
Tutar albatrosları, deniz kuşlarını,
Tuzlu uçurumlardan kayan gemilerin
Ardındaki yorgun yol arkadaşlarını.

Bir döşemelere bırakılmaya görsün,
Mavilikler kralı utangaç, acemi,
Açarlar bembeyaz kanatlarını üzgün
Yanlarında sürüklenen kürekler gibi.

Öyle utangaç, üşengeç bu kanatlı yolcu!
O alımlı güzel, şimdi ne denli çirkin-
Erinç vermez durmadan birinin piposu,
Biri öykünür, kanına girer kimsesizin!

Ozan da benzer o bulutlar kralına
Oklar, fırtınalarla sarmaş dolaş olan.
Düşmüş yeryüzüne yuhalar ortasında,
Çekeceği var onun dev kanatlarından.

(*) Bu parça ilk olarak, 10 Nisan 1859'da Revue Française'de yayımlandı. Le Voyage et L'Albatros adını, Şubat 1859'da Honfleur'de basılan ve ancak Flaubert'e gönderilen örneğinden anlıyoruz.

1841'de Baudelaire'in «Maurice» adasına yaptığı yolculukta geçen bir olayın esiniyle yazılan bu şiir. Asselineau'nun isteğiyle üçüncü dörtlükle bitirilmiştir. Ozanın bu tinsel yalnızlığı Romantisme'le Parnasse okulunun en önemli ortak konularından biri.

KARŞILAŞMALAR (*)

Bir tapınak Doğa (**) canlı direklerle dolu
Anlaşılmaz, karışık sözler der ara sıra.
İnsan geçer, kendine alışkın bakışlarla
Bakan, simge ormanları arasında yolu.

Tükenmez yankılarca birbirine karışan
Koyu, karanlık, sonu gelmez birlik (***) içinde,
Geniş, aydınlık, sonsuz bitmeyen gecelerce
Renkler, kokular, sesler burda her an konuşan.

Kokular vardır ya çocuk tenlerince körpe,
Çayırlar gibi yeşil, flütler gibi tatlı
— Bir de başkaları, uçarı, şımarık öyle

O sonsuz nesnelerin gücünce, tüm kanatlı
Güzel kokular, ince tütsüler, buhurların
Söyler coşkunluğunu belleğin, duyuların.

(*) Simgeciliğin kaynaklarından biri olan bu ünlü sone'yi Jean Pommier, La Mystique de Baudelaire'de inceler. Ozan, çoğunlukla bu konuya eğilir.

(**) Doğa-tapınak oranlaması Fransız yazınında çok geçer.

(***) Bu soneyi Baudelaire'e Jeanne Duval esinlemiştir.

SAYRI MÜZ

Yazık, tedirgin Müz'üm, neyin var bu sabah da?
Gecelerin düşüyle çukurlaşmış gözlerin,
Görüyorum yankısını yüzünde ardısıra
Korkunun, çılgınlığın, ürkünün; soğuk, dingin.

Sundular mı pembe cinler, yeşilsi periler
Korkuyla sevgileri sana testilerinden?
Boğdu mu dibinde seni düşsel bataklığın (*),
Karabasan, eksilmeyen yumrukları üstünden?

Diliyorum içten, yaşam kokuları saçan
Göğsün güçlü düşüncelerle dolsun her zaman,
Akıp gitsin sonsuz dalgalarla dindar kanın,

Eski çağ hecelerinin türlü seslerinde,
Kuşkusuz, yaşıyor türküler babası Foebus'le
Büyük Tanrı Pan, koruyucusu hasatların.

(*) «Minturnes, Phoebus, Pan» eski Yunan tanrıları. Bunlar, Baudelaire'in şiirlerine çok sevdiği Pleiade'cılar aracılığıyla geçmiştir.

ŞEHVET MÜZÜ (*)

Müz'ü yüreğimin, saraylar kadını, var mı
Dondurduğu zamanlar Ocak boralarının
Kara can sıkıntısınca karlı akşamların,
Odunun, ısıtmaya morarmış ayağını?

Mermer omuzlarını ısıtacak mı dersin
Işınları gecelerin pancurlardan sızan?
Ne ayrımı var kesenin bomboş sarayından,
Senin mi altınları lacivert kubbelerin?

Kazanmak zorundasın aşını, ekmeğini,
Gezdirip tütsüleri koro çocuğu gibi,
Türküsünü söyleyeceksin TE DEUM'ların,

Yaymaya etini aç palyaço gibi ya da
Islanmış gülüşlerini görünmez yaşlarla,
Çığırtkanı olacaksın boş kahkahaların.

(*) Ozan, acıklı yaşamını, çektiği sıkıntıları, yoksulluğunu anlatmak istiyor..

DÜŞMAN

Gençliğim karanlık, acı bir fırtına oldu,
Ötesinde berisinde güneşler parlayan.
Başımdan gitmeyen bu yağmur ve yıldırımdan,
Bahçemde özlediğim tek pembe yemiş kaldı.

Yaklaştım gözüne düşüncelerin durmadan
Kullanmalı artık kürekleri, tırmıkları
Kurtarıp kotarmaya su basmış toprakları,
Sinlerce büyük ve derin çukurlar açılan.

Kim bilir süslenen o çiçekler düşlerimde
Bulacak mı kumsallarca yıkanan bu yerde
Onları güçlendiren gizemli besinleri?

— Acı! Ey acı! Yiyor, yiyor yaşamı zaman,
O sinsi Düşman yiyip bitiren yürekleri
Büyüyüp güçlenir bunca akıtılan kandan!

ÖNCEKİ YAŞAM

Oturdum geniş saçaklar altında yıllarca
Boyardı bin ateş rengi deniz güneşleri.
Upuzun direkler, o kocaman, düz, görkemli
Akşamleyin dönerdi bazalt mağralarına.

Alırdı beni benden büyülü çizgilerle
Devirip dalgalar bulutlarını göklerin.
Tanrısal güçleriyle sonsuz türkülerinin,
Gün batımı renginin yankısı gözlerimde.

Orası yaşadığım suskun tatlar içinde,
İçinde göklerin, dalgaların, ışıkların
Güzel kokular sürünmüş çıplak tutsakların

Serinlik verirdi bana burma dallarıyla
Kemirirdi sonra beni içimden içimden
Acılarımı deşip varlığımı öldüren.

DON JUAN CEHENNEMDE (*)

İnince Don Juan yeraltı sularına doğru
Vermiş oldu böylece mangırını Charon'a,
Uğursuz bir dilenci, Antisthène'ce (**) kurumlu,
Sarıldı küreklere birden güçlü kollarla.

(*) Baudelaire burada Delacroix'nın iki tablosundan esinleniyor: Dante et Virgile aux Enfers (1822) ve La barque de Don Juan (1841).

(**) Cynique okulunun başkanı. V. yy. Grek düşünürü. Dilenci, Molière'in güldürüsündeki bir yoksul. Don Juan yemin ettirmek için ona para verir.

Gösterip giysisini, sarkan göğüslerini,
Yanıyordu kadınlar kara gökler altında.
Sunulan koca, yığın yığın kurbanlar gibi,
Uzun bir inleme duyuluyordu ardında.

Sganarelle (***) gülerek istedi aylığını,
Bir yandan Don Luis titreyen elleriyle
Gösterdi kıyılarda gezen tüm ölülere
Ak saçıyla eğlenen o saygısız oğlanı.

Titreyerek yasından temiz ve sıska Elvire,
Sevgilisi ah.. değer bilmez koca yanında,
Bekler gibiydi her gün gülümsemeyle son bir
İlk andının doyulmaz tadını taşımada.

Çelik giysisi içinde koca adam taştan
Durarak dümende yarıyordu kara suyu:
Dayanmış kılıcına öyle suskun, kahraman
Her şeye bakıyor ama bir şey görmüyordu.

(***) Molière'in bir sahnesine kinaye (Piyesin sonu).

GÜZELLİK (*)

Ben güzelim ölümleri! taştan düşler gibi,
Her dokunanı orada yaralıyan göğsüm,
Yaratılmış ozanı sevgi sunmaya gözüm,
Donuk, sonsuz, sessizce işte öyle bir sevgi,

Birleştirip buz yüreği kuğu aklığıyla
Kurulurum göklerde bilinmez sfenkslerce.
Öcüm var kımıltıya, değişen çizgilere
Ben oldum olasıya gülemem, ağlamam da.

Almış göründüğüm en görkemli anıtlardan
Onurlu davranışlarım önünde ozanlar
Tüketecek ömrünü sıkı çalışmalardan.

Bu tutkunları altüst eden aynalarım var
Daha iyi, her şeyi daha güzel gösteren:
Hiç sönmeyen parıltısı iri gözlerimden!

(*) Bu sone, ozanın ilk şiirlerinden biri. Bu duygusuz, geçici güzellik «Parnasyen» tinini esinliyor.

İDEAL

Bu süslü güzellikler artık olmayacaklar,
Bu bozuk ürünler yaramaz yüzyıldan kalan,
Bu fırfırlı ayaklarla bu zilli parmaklar
Acılı yüreğimi sevindiren bir zaman.

Bıraktım sarılıklar ozanı Gavarni'ye (*).
Hastane güzelliği şakıyan sürüsünü,
Bu solgun güller arasında bulamam ben de
Özlenen allarıma benzer çiçeği, gülü.

Derin yüreklere gereken uçurumlarca,
Sizlersiniz, Lady Macbeth, güçlü tin suçlara
Boralar ikliminde açılan Eschyle'in düşü

Ya da sen, sonsuz Gece (**), kızı Micel-Ange'ın,
Yabansı bir durumda yavaşça kıvırırsın
Titanlar'ın ağzına o biçimli göğsünü!

(*) Gavarni (1804-1866) romantik güzelliği verdi. Baudelaire onu sevmezdi.

(**) Sonsuz Gece.. Floransa'da, Julien de Medicis'in toprağa verildiği o ünlü Gece..

DEV KADIN

Her gün korkunç oğullar doğurduğu zaman,
Doğanın böyle güçlü, yaratıcı bağrında.
Yaşamı severdim dev kadınla usanmadan
Şehvetli kedi gibi bir sultan ayağında.

Görmek isterdim öyle tiniyle bedeninin
Özgür akışını korkunç oyunlar içinde
Yüreği saklar mı doğrusu bilmek isterdim
Loş yalımları ıpıslak, sisli gözlerinde,

Dolaşmak durmadan alımlı çizgilerini,
Sürünmek bayırında yuvarlak dizlerinin,
Yaz günleri ara sıra dokunan güneşler

Onu yorgun düşürünce kırlar ortasında
Yatıp uyumak gölgesinde göğüslerinin,
Kurulu bir köy gibi bir dağın yamacında.

GÜZELLİK İLAHİSİ

Derin gökten, uçurumdan mı geliyorsun ya,
Ey Güzellik! Bakışın tanrısal, cehennemi
İyilikle kötülük birbiri ardı sıra,
Bundan böyle şarapla bir tutmalı seni.

Onurlar, tanlar kaplamış bütün gözlerini
Kokular saçıyorsun boralı akşamlarca,
Öpüşlerin içki, ağzın bir kadeh sevgili
Yiğide korku salan, güç veren çocuklara.

Uçurumlar, yıldızlardan mı geliyorsun ya?
İtler gibi inliyor eteklerinde Kader,
Sevinçler, yıldırımlar saçıyor olasıya
Gemi dümende, var mı yaşamına bir benzer!

Yürüyorsun eğlenerek ölüler üstünde,
Değil Dehşet en az hoşu mücevherlerinin,
Süslerinin arasında oynuyor sevgiyle
Üstünde Cinayet o kurumlu göbeğinin.

Uçar Işığa düşkün pervaneler, ey şamdan
Yanıp sonra der: «Kutlayalım bu meşaleyi!»
Eğilmiş sevgilisine korkak âşık bir an
Son gününde böyle, sinini kucaklar gibi.

Ey güzellik! Kocaman, korkunç, suçsuz canavar!
İster gökten, ne çıkar, ister cehennemden gel.
Gözlerin, gülümsemen, ayakların açsınlar
Sevip bilmediğim kapısını sonsuzun gel..

Tanrı ya Şeytan, ne çıkar, Melek ya da Sirène,
Ne çıkar, yapıyorsan -kadife gözlü peri,
Koku, ışık, uyum... benim biricik kraliçem!-
Zamanı biraz ağır, biraz çirkin evreni?

UZAK İKLİMLER KOKUSU (*)

Gözlerim kapalı serin güz akşamlarında,
Duyuyorum kokusunu sımsıcak göğsünün.
Mutlu kıyıların uyandığını görürüm
Değişmez güneşlerin ışıkları altında.

Uyuklayan bir ada yaratılmış önceden
Yabansı ağaçları, tatlı yemişleriyle.
Orada çevik, ince bedenli erkeklerle,
Saf gözlü kadınlar insana şaşkınlık veren.

Yoldaş kokunla güzelim iklimlere doğru,
Bir liman görürüm yelkenler küreklerle dolu,
Az önce yorgun düşmüş deniz dalgalarından,

Yayılsa kokuları havaya birden böyle
Yeşil Demirhindi ağaçlarının ne zaman,
Karışır içimde gemici türkülerine.

(*) Bu şiiri, kuşkusuz Baudelaire'e sevgilisi Jeanne Duval esinlemiştir.

BİR SANA TUTULMUŞUM

Bir sana tutulmuşum böyle geceler boyu
Ey ünlü sessiz kadın, ey acılar vazosu,
Seni daha çok seviyorum benden kaçtıkça,
Sen gecelerimin süsü göründükçe bana,
Yığıyorsun daha da alaycı, kollarımı
Mavi derinliklerden ayıran uzakları.

Atılıp tırmanarak üstüne yürüyorum
Ölü bedenlere koşan kurtlar gibi ruhum,
Ey dini inancı yok güzel! seviyorum ben
Soğukluğunu, seni daha güzel gösteren!.

SED NON SATİATA (*)

Geceler kadar esmer yabancı tanrıça şu,
Mislere karışmış havana kokulu güzel,
Yapıtı büyücünün, Faust'u çöllerin gel
Kapkara böğürlü cadı, geceler çocuğu.

İksirini dudağının sevgi yüklü senin,
Değişmem gecelere, afyona bir gün bir an.
İsteklerim yönelince sana kervan kervan
Can sıkıntılarıma sarnıç olur gözlerin.

Gözgüsü tinimin bu iri gözlerle, bu kara
Ey azılı şeytan! Ko birazcık yalaz bana,
Ben Gayya mıyım dokuz dolanan seni böyle!

Elimde mi, ne yazık çapkın, hovarda kadın
Kırmaya gücünü, seni dize getirmeye
Proserpine (**) olmak cehenneminde yatağının!.

(*) Bu soneyi Baudelaire'e Jeanne Duval esinlemiştir.
(**) Proserpine, Pluton'la evli, cehennemde egemen çapkınlık tanrıçası.

O DALGALI GİYSİLERİYLE

Giysileriyle o sedef rengi, o dalgalı
Oynuyor sanır insan yürüdüğü zamanlar,
Nasıl oynatırlarsa upuzun yılanları
Sopaların ucunda öyle kutsal ozanlar.

Esmer kumları mavi göğünce bozkırların
Her biri çile çekenlere duygusuz kalan
Upuzun ağlarınca deniz dalgalarının
Böyle tasasız açılıp yayılır durmadan.

Can alan madenlerden ışıl ışıl gözleri
Karışmış bu yabansı, bu simgesel yapıda
Tertemiz o yerde melek eski sfenkslerle,

Yalnız çelik, ışık, elmas, altın her şey orda
Parıldar durur boşu boşuna yıldızlarca,
Soğuk görkemi o kısır kadının yıllarca.

DE PROFUNDİS CALMAVİ

N'olur kurtar beni Biricik sevgilim benim,
Yüreğimin düştüğü bu loş uçurumlardan,
Kurşun çevrenli üzücü bir evren, durmadan
Korkuyla sövgü yüzer orada geceleyin.

Tam altı ay üstünde bir güneş ısıtmadan,
Dile kolay, altı ay toprağı örter gece.
Yeruçlarından beter, daha çıplak bir ülke,
Ne ırmak ne hayvan, orda ne çimen ne orman!

Yeryüzünde yok hiç bir korku örtbas etsin
Katı soğukluğunu o buzdan güneşlerin
Bu derin geceyi eski Chaos'a benzeyen,

Katı, şaşkın, duygusuz bir uykuya gömülen
Kıskanıyorum uğurunu alçak hayvanın,
Öyle ağır açılıyor çilesi zamanın!..

BİR YAHUDİ KADININ

Bir Yahudi kadının (*) yanında geceledim,
Ölü bedenlerle başbaşa, yanyana böyle,
Düşündüm uzun uzun bu satılmış bedenle
O özgün güzeli (**) bir gün bırakıp gittiğim.

Bakışları güçle, incelikle sarmaş dolaş
Doğuştan güzelliği gözlerimin önünde
Ona dingin, kokulu bir başlık olan böyle
Sevilerle beni avutan saçları her yaş.

Öperdim içten soylu bedenini yavaşça
İnce ayaklarından kara saçlara değin,
Över dururdum okşayışları gönendiğim.

Bir akşam, bir akşam yürekten ağlamalarla
Kıyıcılar sultanı! Bir kez giderebilseydin,
Parlaklığını o soğuk gözbebeklerinin!..

(*) Yahudi kadını: Sarah la Louchette.

(**) Üzgün güzel: Jeanne Duval. Ozan, bu kadınla daha yeni sevişmeye başlamıştı.

ÖLÜMDEN SONRAKİ YERİNME (*)

O kara mermerden anıtların dibinde,
Karanlık güzelim sen uyuduğun zaman,
Bir oyuk çukurla konağın, yatak odan
Su çeken bir bodruma dönecek bir gün de.

Taş gittikçe sıkarak göğsünü titremekli,
Değirmi kalçalarını biraz kaypaklaşan.
Gem vuracak yüreğine özenen, çırpınan
Dolaşmasına ayaklarının serüvenli.

Mezar, sırdaşı benim sonsuz düşlerimin
— Bir o anlayacak sonsuza değin ozanı -
Kan çanağı, bitmeyen uzun gecelerimin,

Diyecek sana: «Ne buldun yosma güzel, neyi
Bilmemekle ölülerin yandıkları şeyi?...»
— Kurt kemirecek bir yerinme gibi derini!

(*) Bu sahne, Pleiade'çılarla gelişen genel bir söyleyişi anımsatır.

KEDİ

Gel benim can kedim tutkun yüreğime,
Pençeni geri çevir,
Bırak dalayım o güzel gözlerine,
Akikler madenlerle bir

Okşamaya görsün parmaklarım benim
Doyum olmaz güzelliğine,
Esrikleşir, ölür tadından ellerim
Değmesin ürperen bedenine.

Karımı buluyorum bakışlarında,
Bakışlarında can hayvan,
Sevincim senden gelir; canlı, ölgün seninle.

Tepeden tırnağa (*) durmadan,
Korkunç güzel bir koku, bir gidiş ince
Yüzer esmer bedeninde.

(*) J. du Bellay'nin «Epitaphe d'un Chat» adlı şiirinde «baştan ayağa kadar» deyimi geçer.

TUTKUN (*)

Tüller içinde güneş, ışığı yaşamının,
Hadi onun gibi sarın sen de gölgelere,
Ya sigara iç ya da uyu üzgün, sessizce
Dal birden uçurumuna Can sıkıntısının.

Severim seni böyle! Ama istersen şu an
Alaca karanlıktan sıyrılan yıldızlarca,
Salınmak Çılgınlık yerlerinde umudunca,
Öyle olsun! Güzelim hançer fırla kınından!

Yak gözbebeğini yalımında şamdanların!
İstekleri gözlerinde kaba adamların!
Sevincim senden gelir; canlı, ölgün seninle.

Kara gece ol, ister gün doğumu, neylersin
Bir tek kıl bile yoktur titreyen bedeninde
CANIM BELZEBUTH'ÜM, TUTKUNUM SANA!
demesin..

(*) Bu sone'yi Baudelaire. Cazotte (1720-1792)'un «Diable amoureux'sünden esinlenerek yazdığını söyler.

SANA BAĞIŞLIYORUM BU DİZELERİ (*)

Fırtınalardan kurtulan gemiler gibi
Ulaşırsa bir gün adım o uzak çağlara,
Sana bağışlıyorum bu dizeleri, sana
Bir akşam sarınca imgeler düşünceleri.

Yitik söylenlere (**) benzer senin anıların,
Yorsun okuyucuyu santurlar gibi tıpkı,
Bir kardeşlik bağıyla içten, gizlerle kaplı
Şu güzelim şiirlerime asılı kalsın.

Derin uçurumlardan göklere değin sana
Var mı karşı koyacak biri benden başka-
Sense gidiyorsun kararsız gölgeler gibi

Ayakların, mutlu bakışınla çiğneyerek
Seni yerip karayan aptal ölümlüleri,
Kehriban gözlü yontu, ey tunç alınlı melek!

(*) Sone, Kara Venüs diye adlanan Jeanne Duval'in esiniyle yazılmıştır. Son dizede görüldüğü gibi «kehribar», «tunç» sözcükleri «Pléiade» ozanlarının ortak konusu.

(**) Söylen: masal.

SEMPER EADEM (*)

Dediniz: «nerden geliyor yabansı acı da
Sular gibi, kara çıplak kayalara çarpan?»
Uğramış yüreğimiz bir kez bağbozumuna
Yaşamak ne kötü, çekip gitmemek buradan!

Apaçık işkence bu, yok saklısı gizlisi,
Besbelli tümümüzce dökülen sevinciniz,
Vazgeçin aramaktan ey yadırgı sevgili!
Artık susun, ne denli tatlı olsa sesiniz!

Susun, bilgisiz kadın! Şaşırmış tin her zaman!
Çocuk gülüşlü ağız! Ah daha çok yaşamdan
Ölümdür bizi bağlayan, tek ölüm sevgilim,

Bırakın, esrik olsun yüreğim bir YALAN'la,
O güzelim düşlerle gözlerine dalsın da
Uyuyup kalsın gölgesinde kirpiklerinin!.

(*) Bu başlık bir türlü anlaşılmıyor. Sone, Madame Sabatier'nin esiniyle yazılmıştır.

SÖYLE TİNİM AKŞAMLA (*)

Söyle tinim akşamla, dök ne varsa içinde,
Gel söyle yüreğime, güz yapraklarına dönen,
Ona, o güzeller güzeline, sevgiliye
Bu tanrısal bakışlar tüm sana yaşam veren.

— Bir seni öveceğim seni türkülerimde:
Bir tatlılığın yalnız, senin dünyalar değer.
Meleklerin kokusu var incecik teninde
Gözlerin giydirir pırıl pırıl giysiler.

Ha gecelerde, böyle ha yalnızlıkta olsun,
Ha yollarda, böyle kalabalıklarda olsun,
Bir onun imgesidir dolaşan gözlerimde.

Ara sıra der: «Ben güzelim, isterim sizden
Eğilmemenizi güzelden başka sevgiye,
Ben Koruyucu Meleğim, Müzüm, Meryem'im ben!»

(*) Baudelaire bu sone'yi, adsız bir betikle Madame Sabatier'ye gönderdi (16 Şubat 1854). Bu adsız şiir ilk olarak Charle Barbara'nın «l'Assasinat du Pont-Rouge» romanında yayımlanmıştır.

DİRİ IŞILSI (*)

Yürürler önümde böyle ışık dolu Gözler
Onlara değmiş elleri bilgiç meleklerin;
Yürürler kardeşlerim, tanrısal kardeşler
Yürürler elmas ateşlerinde gözlerimin.

Kurtarır bütün çekilmez suçlarımdan beni,
Götürür ayaklarımı güzelim yoluna;
Onlar benim uşağım, ben onların kölesi,
Ben bu diri ışılsıyım baştan ayağa.

Güzelim Gözler parlayın, gizli aydınlığıyla
Gündüz yanan mumların, sarartır biraz ama
Söndürmez güneşler onun düşsel yalımını.

Ölümü över onlar, siz türkü söylersiniz
Yaşam için, varlığımı çiğner gidersiniz
Yalımı güneşlerle hiç solmayan yıldızlar!

(*) Diri ışılsı: Canlı meşale. Bu Soneyi Baudelaire, «adsız bir korkak» diye bağışlanmasını dilediği betiğiyle Mme Sabatier'ye gönderdi. (7 Şubat 1854). Sone, E.A. Poe'nun «A. HELENE» adlı XVII. yüzyıl şiirinde çok yaygın.

REVERSİBİLİTE (*)

Sevinç dolu melek, acı nedir bilir misin,
Utancı, hıçkırıkları, can sıkıntısını
Bu korkunç gecelerin ağır dalgalarını?
Buruşan yapraklar gibi ezilir için
Sevinç dolu melek, acı nedir bilir misin?

İyilik dolu melek, bilir misin hıncı sen
Gözyaşını, sıkılan yumruğu karanlıkta?
Gün olur öç ateşten çağrısını çalar da
Verir ya düşüncelere hani çekidüzen?
İyilik dolu melek bilir misin hıncı sen?

(*) Bu parça, başlık konmadan, adsız olarak, AA. sunmasıyla Mme Sabatier'ye gönderilmiştir (3 Mayıs 1853). Mme S. nin adı Aglae Apollonie'ydi. REVESİBİLİTE, katolik tanrıbiliminden alınmıştır.

Sağlık dolu melek, Sıtma nedir bilir misin,
Loş hastanelerin koskoca duvarlarınca
Sürgünler gibi başını alıp giderdin ya
Hani korkuyla düşüp ardına güneşlerin?
Sağlık dolu melek, Sıtma nedir bilir misin

Güzellik dolu melek, ah bilir misin söyle,
O yaşlılık korkusunu adamı öldüren?
Güzelim sevgilere nasıl tutulduk birden
Gözlerimizin yıllarca kandığı gözlerde?
Güzellik dolu melek, ah bilir misin söyle? (**)

Mutluluk, sevinç dolu; ey ışık dolu melek,
Görse sağlık dilerdi Davut ölürken (***) bir an
Büyülü bedeninin yaydığı buğulardan,
Boşver her şeye, bana yalnız yardımın gerek,
Mutluluk, sevinç dolu; ey ışık dolu melek!

(**) Sayrılıktan, yaşlılık korkusundan, acıma duygusundan söz eden ozan, kişisel gizini de açıklıyor bize.

(***) Davut ölürken... Ahdiatik, Livres des Rois, I. I.

KONUŞMA (*)

Güzelim gökleri sonbaharın açık, pembe!
Acılara batmışım dünyalara sığmayan,
Bırakıyor somurtkan dudaklarım üstünde
Yakıcı anılarını acı hamurundan.

— Elin kayar boşuna göğsüm üstüne baygın,
Yağma görmüş bir yerdir aradığı sevgilim
O yırtıcı dişleri, pençesiyle kadının
Yürek mi var yenmedik elinde ifritlerin?

Saray gönlüm tuzağında barbar sürüsünün,
Döğüşen döğüşene orda çeken çekene.
— Bir koku yüzüyor çevresinde göğsünüzün!.

Ey Güzellik, baş belası tinin, iste gene!
Yalımlı gözlerinde şenlikler gibi parlak,
Aç kurtlardan arta kalan bu parçaları yak!

(*) Sone, Mme Sabatier ya da Marie Daubrun'ün esiniyle yazılmıştır. İkinci dörtlükteki .. DİŞLERİ, PENÇESİYLE.. Jeanne Duval demek istenmektedir.

GÜZ TÜRKÜSÜ (*)

II

Tutkunum o yeşilsi, o badem gözlerine, (**)
Nice acılarla sarmaş dolaş balım benim.
Odalar, ocaklar, sevgiler geçmez yerine,
O denizler üstünde ışıyan güneşlerin.

Anne olun, yürekten böylece sevin beni,
Kalleşler için, o kendini bilmezler için;
Geçici tatlılığı olun, bacı ya sevgili
Şanlı bir sonbaharla batan güneşlerin.

Yazık! Bomboş mezarlara açılmış yolumuz!
Bırakın, alnım dizlerinin üstünde kalsın,
Tadayım akçıl, kızgın yazlara öyle susuz,
Sarı tatlı ışığın mevsim sonlarının!..

(*) İlk baskısında bu şiir, birinci bölümüyle birlikte M.D. simgesiyle Marie Daubrun'e adanmıştı.

(**) Yeşilsi gözler... Marie Daubrun'ün yeşile çalan gözleri.

SÖMÜRGELİ BİR KADINA

Kokulu ülkelerde güneşlerle okşanan,
Hurmalar, erguvan ağaçlarının gölgeli
Güzelim çardağında tüm ağlayıp sızlayan
Büyülü, sıcak bir kadın gördüm sömürgeli.

Hani sıcacık, esmer; adamı büyüleyen
Bir ona yaraşan güzellikler gerdanında,
İri, uzunca dişi; bir avcı gibi yürüyen
Suskun, gülümsemeli gözleri bir noktada.

Gitseydiniz Madam, ün ülkelerine ya da
Yemyeşil Loire'lara, o Seine kıyılarına,
Eski konakları süsler kendiliğinizden,

Filizlendirdiniz o gölgeli köşklerde,
Binlerce sone'yi ozanların yüreğinde,
Baş eğerdik daha çok zencilerinizden.

(*) Bu Sone'yi Baudelaire, Bourbon adasından, daha önce kendisini Maurice adasında ağırlayan Mme Autard de Bragard'a göndermişti (20 Ekim 1841).

MOESTA ET ERRABUNDA (*)

Söyle Agathe, (**) ara sıra gittiğin olur mu?
Bu kirli kentin kara okyanusundan uzak,
Işıl ışıl parlayan okyanuslara doğru,
Büyülü, mavi, tertemiz, derin ve parlak?
Söyle Agathe, ara sıra gittiğin olur mu?

Deniz, sonsuz deniz, n'olur bizi avundurun,
Hangi tin bağışladı türkücüyle denizlere
Kulakları sağır eden rüzgarlar orgunun
Bu sonsuz ninnilerini; bu eşsiz, bu yüce
Deniz, sonsuz deniz, n'olur bizi avundurun.

(*) Başlık «Üzüntü ve Serseri», Baudelaire'in kullandığı latince bir deyim.
(**) Agathe, bilinmeyen bir kadın.

Götürün arabalar! Gemiler alın beni!
Daha uzaklara! Şu çamur gözyaşlarından!
Yanık yüreği Agathe'ın ara sıra der mi:
Ta uzaklara burdan; acılar, kaygılardan
Götürün arabalar! Gemiler alın beni!

Mis kokulu cennetler ne kadar uzaksınız.
Yalnız sevinç ve sevgi mavi gökler altında
Seven, sevilen ne varsa, bütün orda yalnız
Tatlar, yürekleri saran, tüm ne varsa daha!
Mis kokulu cennetler, ne kadar uzaksınız!

Yeşil cenneti bütün o çocuksu aşkların
O koşuşlar, türküler, öpücükler, demetler
Duyulur tepelerden sesleri kemanların
Akşam, koruluklarda şarap dolu testiler,
— Yeşil cenneti bütün o çocuksu aşkların,

Tedirgin tatlarla dolu o güzelim cennet
Daha uzaklarda mı dersin Hind'ten ve Çin'den?
Çağırsak gelmez mi bir gün acıyıp nihayet
Ya canlanıp uyanmaz mı bir sesle gümüşten,
Tedirgin tatlarla dolu o güzelim cennet?

GÜZ SONESİ

«Sence, yabancı tutkun, nedir benim değerim?»
Der bana gözlerin, duru, temiz ve aydın,
— Bir içim su ol ve sus! O öncesiz hayvanın
Bir yana aptallığı, benim ürkek Yüreğim,

Göstermez o cehennem gizlerini bilirim,
Elleri beni uykuya çağıran dadının,
Yalımla yazılmış kara öykünün anların.
Düşünce yer beni, tutkulara diş bilerim!

Sevişelim yavaşça. Sevi sinmiş inine,
Geriyor pusuda yazılı yayını, hain
Tanırım takımlarını eski silahlığının;

Günah, korku, çılgınlık! - Ey papatya çiçeğim!
Güz güneşleri gibisin benim gibi sen de,
Ey benim akpak, ey benim soğuk Marguerite'im?

AYIN ACISI

Dalıyor düşlere bu akşam ay daha bitkin,
Güzel bir kadın gibi yastıklar üzerinde
Okşuyor dalgın bir elle uyumadan önce
Dolgun kabarık yerlerini göğüslerinin,

Yaslanmış gevşek çığların sırtına parlayan
Dalıyor sonsuz baygınlıklara ölmüşcesine,
Süzüyor gözlerini apak düşler üstünde
Çiçekli dallarca mavi göklere uzanan.

Ara sıra, dalgın uyanışıyla yeryüzüne
Düşürünce bir damlacık gözyaşı gizlice
Uyku düşmanı inançlı bir ozan, tutarak

Alıyor ellerine bu solgun damlacığı,
Bir opal parçası gibi süslü ve ışıklı,
Koyuyor gönlüne güneşin gözünden uzak.

Müzik

Çeker beni müzik derin sular gibi bazan
Doğru solgun yıldızıma
Esmer gökler, mavilikler altında durmadan
Yelken açarım ufuklara.

Göğsüm ilerde, sığmaz içime, açılır ruhum
Yelkenler gibi rüzgârda
Suların, dalgaların üstünden aşıyorum
Geceleyin karanlıkta.

Duyuyorum içimde can çekişmelerini
Çırpınan bir geminin,
Uygun rüzgâr, fırtına sonra gerilişleri.

Uçurumlarda, derin
Sallar beni. - Aynası umutsuzluğumun
Önce ne denli durgundun!

KIRIK ÇAN (*)

Dinlemek, acı tatlı kış geceleri boyunca,
Yanıbaşında tüten, çıtırdayan ocağın
Sisler içinde türküsünü çıngırakların;
İşte o uzak anılar yükselen yavaşça.

Ne mutlu Tanrım, geniş, böyle soluklu çana
Çevik, sağlık dolu yaşlılığına bakmadan,
Salıyor dindar haykırışını bağlılıkla,
Eski bir asker gibi çadırda nöbet tutan!

Can sıkıntılarıyla içim üzgündür benim
Doldurmak ister soğuk havasını gecelerin
Türküleriyle andırır sesi çoğuzaman

Hırıltısına bir yaralının unutulan
Kan gölü kıyısı, ölü yığını altında,
Ölen kımıldamadan bir sonsuz çabayla.

(*) İlk adı (1851): Le Spleen

SPLEEN

Kızgındır şubat bütün kentlere karşı kızgın
Döküyor karanlık soğukları testisinden
Sararmış insanlarına komşu mezarlığın
Ölümdür geçen ölüm kenar mahallelerden.

Kedim, böyle arayıp yatağını taşlıkta
Oynatıyor bedenini, cılız ve titreyen,
Yaşlı bir ozan tini dolaşıyor olukta
Acıklı sesiyle bir görüngünün, üşüyen.

Arılar sızlanıyor, odunlar duman duman
Ayrılmıyor ince sesi nezleli saattan,
Pis kokularla dolu bir oyundan böylece,

Sirozlu, yaşlı bir kadının korkunç kalıtı,
O güzelim kupa oğlanıyla maça kızı
Konuşurlar sevgilerinden ürkercesine.

SAPLANTI
(Obsession)

Büyük ormanlar, ürpertip kiliseler gibi,
Uluyor orglarca, beter yüreğimizin,
Yaslı odalarında seslerin titreştiği,
Çınlıyor yankısı Uçurumlarınızın.

İğreniyorum senden, Okyanus! Uğultunu
Yüreğim bulur kendinde! Gülüşünü hazin
Yenilmiş insanın, tüm hıçkırıklarla dolu,
Duyuyorum kahkahalarında denizlerin.

Ne hoş olurdu, ey Gece! aksa bu yıldızlar
Kuş dilinden belli dil konuşur ışıkları!
Arıyorum boşluğu, karanlığı, çıplağı!

Bilseniz öyle perdeler ki bu karanlıklar
Yaşar orda, gözümden fışkırarak binlerce,
Yüzsüz bakıştan yitik yaratıklar böylece!

GEÇEN BİR KADINA

Uluyordu sağır eden sokaklar çevremde,
Tükenmeyen, bitmeyen bir acı; uzun, içli
Bir kadın geçip gitti alımlı elleriyle
Kaldırarak ucu işlemeli eteğini.

Bir çevik bir inceydi o dimdik bacağıyla
Oturmuş içiyordum çılgın bir adam gibi,
Gözünde, göklerde fırtınanın belirdiği,
Adamı can evinden vuran tatlılığıyla.

Bir şimşek. sonra gece! _ Ey kadın, uzaklaşan
O bakışları bana dünyalar bağışlayan,
Görmemek ne zor böyle artık seni bir daha?

Bir yerde, buradan çok uzak! belki de asla!
Sen nereye kaçarsın, nereye giderim ben?
Sevdiğim yalnız sen, sevdiğimi bilen de sen!

YALNIZIN ŞARABI

Yabansı bakışı çapkın, yaramaz kadının
Akpak ışıklar gibi süzülür bize doğru
Dalgalı ayın hani titrek göle sunduğu,
Yıkamak istediği güzelliğini angın,

Parmağında son para çıkını kumarbazın,
Hovarda öpücüğü servi boylu Adeline'in,
Ve şu kızdıran, okşayan sesleri müziğin
Uzaktan haykırışı dinmeyen acımızın.

Değmez bütün bunlar, değmez ey derin şişe
Göğsünde sakladığın iyicil merhemlere
Koru dindar ozanın tutuşan yüreğini.

Umut gençlik ve yaşam verirsin yalnız ona,
— Ve onur, gömüsü bütün çulsuzların, ama
Yendirir, tanrılara eş kılar sonra bizi!

YIKIM (*)

Durmadan kımıldanır iki yanımda Şeytan,
Yüzer çevremde ele gelmeyen hava gibi.
Duyarım ciğerimde onu yanan, tutuşan
Sonsuz, tedirgin salar içime istekleri.

Ara sıra bilip Sanata düşkünlüğümü
Döner en güzel kadınlara döner dünyada.
Aldanıp sudan sözlerine tanrının günü,
Alışır dudaklarım en alçak şuruplara.

İşte böyle giderim, Tanrı gözünden ırak,
Yorgun, tedirgin, soluk soluğa ağlıyarak
Issız, derin Can sıkıntısı ovalarına.

Atar böylece şaşkınlık dolu gözlerime
Kirli giysiler, açılmış yaraları sonra,
Korkunç Yıkım'ın kanlı takımını yıllarca!

(*) İlk adı (1855): Lav Olupté (Şehvet).

KAN ÇEŞMESİ

Kanım coşmuş akıyor sanırım ara sıra,
Bitmez hıçkırıklarla akan çeşmeler gibi.
Duyarım aktığını uzun çağlayışlarla,
Yoklarım bulmak için ağrıyan yerlerimi.

Kentlerin ortasında, içinde tarlaların,
İlerler çevirip sokakları odalara.
Giderir susuzluğunu tüm yaratıkların,
Boyayarak doğayı baştan başa kızıla.

Umdum çoğu zman başa vuran şaraplardan
Bir gün uyumasını beni oyan korkunun,
Şaraptır ilacı dünyada bedenin, ruhun!

Aradım sevilerle bir uyku unutturan,
İğneli yatak oldu sonunda sevi bana
Kan içirmek üzere bu tanrısız kızlara!

HABİL İLE KABİL

I

Soyu Habilin gel iç, uyu, ye
Tanrı gülümsüyor işte sana.

Soyu Kabil'in horluk içinde
Sürünüyor şu yoksul dünyada.

Soyu Habilin, kurbanın senin
Okşa onurunu Séraphin'in!

Soyu Kabilin, eziyetlerin
Bir gün olur son bulur mu dersin?

Soyu Habil'in, gör ekinlerle
Sürülerinin geliştiğini.

Soyu Kabil'in, açlıktan böyle
Uluyor yaşlı bir köpek gibi.

Soyu Habil'in durma ısın da
Kutlu baba ocağında kal.

Soyu Kabil'in, kendi mağaranda
Titre soğuktan umutsuz çakal!

Soyu Habil'in, sen çoğal tek,
Çoğalır altınların her an!

Soyu Kabil'in, tutuşan yürek
Korun o büyük doymazlıklardan.

Soyu Kabil'in, bir köşede sen,
Sayısız tahtakurularınca!

Soyu Habil'in, durmadan çimlen
Sürün böyle çoluk çocuğunla.

II

Ah! soyu Habil'in leşin senin
Besliyecek tüten toprakları!.

Soyu Kabil'in, senin ödevin
Ödevin daha tamamlanmadı.

Soyu Habilin, birazcık utan:
Bak, demir yenildi mızrağa!

Soyu Kabil'in, göklere tırman,
Ve çal gitsin Tanrıyı toprağa!

LETHE (*)

Gel bana sağır, kıyıcı tin açtım bağrımı,
Süzgün bakışlı canavar, tapınılan kaplan.
Dldırmak istiyorum titrek parmaklarımı
Ağır, derin, o yele saçlarına durmadan.

Kokular sinmiş balım, güzel eteklerine
Gömülse artık yeri sıkıntılı başımın
Sonra çekmek içe, solup giden çiçeklerce
Tatlı küf kokusunu bir gün ölen aşkımın.

(*) Les Fleurs du Mal yayınlandığında, XIX. yüzyıl Fransası yapıttaki kimi şiirleri açık saçık bularak Baudelaire'i Yargıevine vermişti. Léthè, son dörtlüğüyle bu şiirler arasındadır.

Uyumak istiyorum, uyumak! Yaşamaktan
Çok, deliksiz bir uykuda ölümlerce tatlı.
Öpüşlere boğacağım yerinme duymadan,
Ben o bakır rengi bedenini gün yanığı.

Yatışan hıçkırıklarını yutmaya böyle
Tutmaz hiç bir şey uçurumunu yatağının;
Bütün güçlü unutumlar üstünde ağzının,
Léthè boşanır durmadan öpücüklerinde.

Tadım tuzum olan yaşamıma bundan böyle,
Boyun eğeceğim artık neyse alınyazım.
Ben adanmış kurban, ben şimdi bir günahsızım
Üzgüler, eziyetler tümü benim içimde.

Emeceğim, boğmak için hıncımı, uğruna
Népenthès'i, baldıranları yardıma koşan (**),
Memelerinin beni öldüren uçlarından,
Ki, ardında ne yürek var, ne gönül boşuna!

(**) **Népenthès:** Homeros'un ağrıları yatıştırmak için salık verdiği bir çeşit ilaç.

MİDİLLİ (*)

Latin oyunuyla Yunan beğenilerinin
Sevinçli ya da yorgun öpücükler, Midilli,
Sıcak güneşler gibi, karpuzlar gibi serin,
Tüm onurlu günlerle gecelerin süsleri,
— Latin oyunuyla Yunan beğenilerinin.

Birer çağlayan orda öpücükler Midilli,
Dipsiz uçurumlara atılan, korkusuz
Koşar hıçkırarak kesik kesik inlemeli,
Bir kabaran bir sönen, kaynaşıp duran sonsuz,
Birer çağlayan orda öpücükler Midilli.

Phrynè'lerin birbirini çektiği Midilli,
Biliyorum yankısız bir ah kalamaz sende,
İmrenir sana yıldızlar Paphos benzeri
Kıskansa yeridir Sapho'yu Venus de!
— Phryne'lerin birbirini çektiği Midilli.

(*) Bu parça «Sevi Şiirleri» Antolojisi»nde çıktı (1850). Les Fleurs du Mal'in ilk adı «Les Lesbiennes»di.

Midilli, ülkesi sıcak, yorgun gecelerin,
Özlenen gecelerde - ey kısır Haz - bir daha
Gözleri mor mor kızlar, sevili tenlerinin,
Tadarlar olgun yemişlerini aynalarda,
Midilli, ülkesi sıcak, yorgun gecelerin.

Bırak koca Platon çatsınlar kaşlarını,
Canım ülkeler sultanı, sevimli soylu yer
Bağışlatır bir gün senin tüm günahlarını,
Bitmez tükenmez inceliklerle öpücükler.
Bırak koca Platon çatsınlar kaşlarını.

Bağışlanırsın bir gün bu sonsuz eziyetten
Durmadan onarılan yenilmez yüreklere,
Pırıl pırıl gülüşü alır götürür bizden
Ulaşamadığımız o bambaşka göklere!
Bağışlanırsın bir gün bu sonsuz eziyetten!

Hangi Tanrı yargılayacak seni Midilli
Suçlayacak solgun emekçi alnını sonra,
Altın terazilere tufanlaşıp çökmez mi
Senin denizlere dökülen gözyaşların da?
Hangi Tanrı yargılayacak seni Midilli?

Ne ister yasaları yeryüzünün bizlerden?
Temiz yürekli kızlar onuru Adaların,
Yok ayrılığı sizinkinin öbür dinlerden,
Seviler gülecek Cennete, Cehenneme yarın!
Ne ister yasaları yeryüzünün bizlerden?

Yalnız beni seçti Midilli bu dünyada
Gizini şakımaya gelinlik kızlarının,
Ermişim kara gizlerine çocuk yaşımda
Gözyaşına karışan kızgın kahkahaların,
Yalnız beni seçti Midilli bu dünyada.

Beklerim o zamandır tepesinde Leucate'ın
Güvenli, kesin bakışlı bir nöbetçi gibi
Gözetleyip gece gündüz böyle durmaksızın
Uzaklarda titreşen kalyonlar, yelkenleri
Beklerim o zamandır tepesinde Leucate'ın.

Belki deniz sevecen, iyiliksever diye,
Gitti hıçkırıklarla kayaları çınlatan,
Bir gün atar diye bağışlayan Midilli'ye,
Bir gün atar diye bağışlayın Midilli'ye,
Belki deniz sevecen, iyiliksever diye!

Hem tutkun, o hem ozan erkek bakışlı Sapho,
Daha güzel Venüs'ten solgun yanaklarıyla!
— Yenildi mavi göz, acıların çizdiği o
Çevrili gözlerine karanlık bir halkayla
Hem tutkun, o hem ozan erkek bakışlı Sapho!

— Venüs'ten daha güzel yeryüzünde yükselen
Kızından hoşlanan o pek yaşlı Okyanus'a
Tertemiz aklığının gömülerini döken
Sarışın gençliğinin ışıklarını sonra,
Venüs'ten daha güzel yeryüzünde yükselen!

— Yadsıdığı zamanlar ölüp giden Sapho'nun,
Kötüleyip uydurma tapınmayı, töreni
Kutlu yem olduğu gün alımlı vücudunun
Suçlayan hödüğe onuru, dinsizliğini,
Yadsıdığı zamanlar ölüp giden Sapho'nun.

İşte o günden beri dert yanıyor Midilli,
Kutlansa varıyla yoğuyla bütün evrence,
Issız kıyılarının göklere yükselttiği
Sesiyle acıların esrimekte her gece,
İşte o günden beri dert yanıyor Midilli!

İLAHİ

O güzel, canım sevgiliye
Yüreğimi pır pır ışıtan,
Ölmez sevgiliye, o meleğe
Selam, ölümsüzlükle selam!

Bir odur işleyen içime
Tuzlu bir hava gibi tuzlu,
Doymak bilmez tinimde yine
Onun tadı, onun umudu.

Bir yastık kokusu yayılan
Yalnızlığımın havasına,
Tütmeyi unutmuş buhurdan
Böyle geceler ortasında.

Sonsuz bir sevi bu çözülmez,
Bilmem ki nasıl anlatmalı?
O bir mis tanesi, görünmez
Bütün yaşamımca kapalı!

O güzel, canım sevgiliye
Böyle sevincimi artıran,
Ölmez sevgiliye, o meleğe
Selam ölümsüzlükle, selam!

PUTA TAPANIN YAKARIŞI

Ah! ateşinle yanayım,
Isıt durgun yüreğimi.
Şehvet, azabı ruhların!
Diva! supplicem exaudi!

Havaya sinmiş tanrıça,
Yalaz, toprağımızdaki!
Tunç şarkılar sunan sana,
Koru donmuş yüreğimi!

Şehvet, sultanım ol benim!
Giy başlığını sirenlerin
O etten ve kadifeden.

Dök ağır uykunu birden
Gizli şarabın içine
Şehvet, sürgünler siz de!

BAŞKALDIRAN

Bir melek fırlar gökten bir kartal gibi kızgın,
İnançsızın dolayıp saçlarını eline
Ve onu sarsarak der: «Yolunu bulacaksın!
Ben iyilik meleğin senin, duy bunu sen de!

Sevmek gerek dünyada, gücenip darılmadan,
Sevmek yoksulu, kalleşi, ezgini, şaşkını
Sermek için İsa'ya, şöyle geçtiği zaman
Acıma duygusuyla utku halılarını.

Sevi böyledir işte! Uyuşmadan yüreğim
Yak onu ateşleriyle Tanrı sevgisinin,
Tadı eksilmeyen budur gerçek Haz dünyada!.»

Melek, Tanrı uğruna suçlayıp sevdiğince,
Acı verir suçsuzlara dev yumruklarıyle
Melun «istemem!» diye ayak direr daima.

KAPAK

Gitsin bir yere; denizlerde, karada gitsin
Bir yalaz ikliminde ak güneşler altında,
İsa'nın yardımcısı, arkadaşı Cythère'in,
Pırıl pırıl Cresus, kalleş dilenci ya da

Köylüsü, kentlisi, evde oturan, dolaşan
Neyse ister akıllı olsun, ister zırdeli
Her yerde, her zaman gizlere boğulur insan
Ve kaldırır başını titreyerek gözleri.

Yukarıda Gök! Bu bodrum duvarı onu boğan,
Gülünç bir operayla donatılmış bu tavan,
Bir kanlı toprak çiğniyor her oyuncu orda,

Korkusu düşkünün, çılgın dervişin umudu,
Gök! kara kapağı koca bir tencerenin bu
Kaynar durur kavranılmaz İnsanlık altında!

Uçurum (*)

Uçurumu vardı Pascal'ın (**) onunla devinen.
— Yazık! düşler, istekler, sözler her şey uçurum.
Dimdik olan tüylerim üstünde duyuyorum
Estiğini durmadan korku yellerinin ben.

Kumluklar, derinlikler sarmış bizi dört yanda,
Sususlar, uzaklıklar.. çekici, korkunç, derin..
Durmadan binbir biçim üstüne gecelerimin
Karabasan gibi Tanrı bilgiç parmaklarıyla.

Kuyudan korkar gibi uykudan korkuyorum,
Kör dalgalar içinde bellisiz önüm sonum,
Sonsuzluk gördüğüm ancak pencerelerden.

Başdönmeleri içinde sarmaş dolaş ruhum,
Kıskanıyor duygusuzluğunu yokluğun,
— Çıkmamalı Sayılar, Varlıklar'ın içinden!

(*) Bu Sone, önce l'Artiste'de yayınlandı (1862). Baudelaire, Journaux İntime'de şöyle açıklar düşüncesini: «Fizikte olduğu gibi törede de, bir uçurum duygum var. Bu bir uyku uçurumu değil yalnız, aynı zamanda bir devinim, bir düş, bir anı, bir istek, bir yerinme, bir iç açısı, bir sayı uçurumu..»

(**) Pascal'ın uçurum söylencesini Voltaire işledi: «Pascal'ın çoğu kez, durmadan sol yanında açılan bir uçurum duygusu vardı.»

İNCİNEN AY (*)

Saygıyla tapındığı ay, dedelerimizin
Parlak saraylarda, mavi ülkeler üstünden,
Yıldızların ardından gittiği, pır pır eden
Yaşlı Cynthia'm (**) lambası izbelerimizin.

Görüyor musun mutlu, çul yataklar üstünde
Uyurken inci dişlerini sevişenlerin?
Çiftleştiğini çimenlikte engereklerin,
Daldığını ozanın ya işine gücüne?

Sarı maşlah altında yavaşça gizli, ürkek
Gidiyor musun öyle gece sabahlara dek,
Öpmeye solgun güzelliğin Endymion'un?

«— Anneni görüyorum, (***) yoksul yüzyıl çocuğu
Anneni! aynalara sayısız yıllar sunan
Seni emzirip göğsünü bir güzel donatan.»

(*) Mart 1862'de l'Artiste'de yayınlandı.

(**) Diane «Ay», Apollon gibi, Délos adasındaki Cynthius tepesinde doğdu.

(***) Baudelaire, annesinin ikinci evlenmesini teksintiyle karşılamıştı.

BERTHE'İN GÖZLERİ

Hor görebilirsiniz gözleri ünlü, şanlı
Güzel gözleri çocuğumun, içerinizden
Nasıl tatlılık o Gecemsi, süzülüp gelen!
Güzel gözler, dökün canım karanlıkları!

İri gözleri çocuğumun güneşler kadar,
Benzersiniz daha çok büyülü mağaralara
Orda, uyuşuk gölgeler yığını ardında
Bilinmez gömülerin kıvılcımları parlar!

Derin gözleri çocuğumun; derin, karanlık
Senin gibi, sonsuz Gece, aydın senin gibi!
Bütün Sevi düşünceleridir ateşleri
Yanar durur olasıya, İnançla karışık.

*

KAYNAKLAR

BLİN, Georges; «Recours de Baudelaire à la sorcellerie», dans le Sadisme de Baudelaire, José Corti, 1948

CASTEX, P. - G., Surer, P.; Manuel des Etudes Littératures français, I. II. 1954 Paris.

ERGÜVEN, Abdullah Rıza; Baudelaire'den Şiirler; Baudelaire, François Proché'den çev. İhsan Akay, Varlık Y. 1961 İstanbul.

LAROUSSE, 3 Volumes en couleurs, 1980 Paris,

PİCHOİS, Claude; Les Fleurs du Mal, Baudelaire, Poésie/ Gallimard 1979 baskısı (1861 metinleri temel tutulmuş)

POUND, Ezra; Litteraera essaer, 1975 Lund (İsveç).

PRIESTLEY, J. B.; Maenniskan och tiden 1967 Amsterdam Vaesterlandets litteraturhistoria, V. II, Sweden-Göteborg, 1971

YETKİN, Suut Kemal; Baudelaire ve Kötülük Çiçekleri, Varlık Y. 1967 İstanbul.

ABDULLAH RIZA ERGÜVEN'İN
ÇEVİRİ KİTAPLARI

* Charles Baudelaire, (Yaba, 1984, 2001)
* Jacques Prévert, (1980,1989)
* Saint - John Perse, (1982)
* Fransız Şiiri -Başlangıcından Bugüne, (Yaba,1985)
* Mayakovski, (1989)
* İsveç Şiiri, (1991)
* Ronya - Eşkıya Kızı, A.Lındgren, (1991)
* Alain Bosquet, (1993)
* Caligula - Albert Camus, (1993)
* Paul Eluard, (1980, 1993)